

Hallituksen esitys Eduskunnalle Unkarin kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 tehdyn Eurooppa-sopimuksen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Unkarin välisestä assosiaatiosta sekä siihen Suomen, Ruotsin ja Itävallan liittymisestä aiheutuvista tarpeellisista mukautuksista tehdyn pöytäkirjan.

Eurooppa-sopimus kattaa vapaakaupan ohella poliittisen vuoropuhelun Unkarin ja Euroopan unionin välillä. Se sisältää myös määräyksiä muun muassa työvoiman liikkuvuudesta, yritysten perustamisesta, palvelujen kaupasta, maksuista ja pääomista.

Sopimus sisältää edelleen määräyksiä, jotka liittyvät yhteistoimintaan eri aloilla ja niihin liittyvien säännösten kehittämiseen ja parantamiseen. Johtavana periaatteena on pyrkimys Unkarin lainsäädännön yhdenmukaistamiseen Euroopan yhteisöjen säännösten mukaiseksi. Tavoitteena on parantaa asteittain Unkarin liittymisvalmiuksia unioniin. Sopimuksen johdannossa sopimuspuolet tunnustavat, että Unkarin lopullisena tavoitteena on jäsenyys Euroopan unionissa.

Suomi on liittymissopimuksen 102 artiklan mukaan sitoutunut soveltamaan 1 päivästä tammikuuta 1995 liittymissopimuksen 103 artiklan 1 kohdassa mainittujen sopimusten määräyksiä. Näitä ovat muun muassa Euroo-

pan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden Bulgarian, Puolan, Romanian, Slovakian, Tshekin ja Unkarin kanssa tekemät Eurooppa-sopimukset. Näihin sopimuksiin Suomen ja muiden uusien jäsenvaltioiden liittymisestä aiheutuvista tarpeellisista mukautuksista on laadittu erilliset pöytäkirjat, jotka Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 10 päivänä toukokuuta 1999 ja jotka Unkarin osalta allekirjoitettiin Brysselissä 28 päivänä kesäkuuta 1999. Vasta mukautuspöytäkirjan valmistuttua sopimus voidaan tuoda muodollisesti hyväksyttäväksi.

Asiallisesti pöytäkirjat merkitsevät Suomen liittymissopimuksen 102 artiklassa olevan sopimusmääräyksen toimeenpanoa. Pöytäkirjoilla ei siten tehdä tosiasiallisia muutoksia mainittuihin kuuteen Eurooppa-sopimukseen, vaan tilanne säilyy samana kuin Suomen liittymissopimuksen allekirjoitushetkellä.

Esitys ei liity valtion talousarvioesitykseen. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi sopimuksen ja pöytäkirjan määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus ja pöytäkirja tulevat voimaan, kun kaikki sopimuspuolet ovat ne hyväksyneet omien menettelyjensä mukaisesti. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus ja pöytäkirja tulevat voimaan.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

1.1. Sopimuksen tausta

Euroopan yhteisö on tehnyt kymmenen Keski-Euroopan maan (Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tshekki, Unkari ja Viro) kanssa Eurooppa-sopimukset. Ne ovat laaja-alaisia jaetun toimivallan sopimuksia, jotka kattavat vapaa-kaupan lisäksi poliittisen vuoropuhelun ja määräyksiä yhteistyön kehittämiseksi useilla eri aloilla. Ne eivät kuitenkaan laajuudeltaan ja kattavuudeltaan ole ETA-sopimuksen veroisia. Kaikkien Eurooppa-sopimusten johdantoon sisältyy maininta Euroopan unionin jäsenyydestä lopullisena tavoitteena.

Eurooppa-sopimukset ovat EY:n perustamissopimuksen 238 artiklan (nykyinen EY 310 artikla) nojalla tehtyjä assosiaatiosopimuksia. Ne ovat jaetun toimivallan sopimuksia, jotka sisältävät sekä yhteisön että jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Eurooppa-sopimusten kauppapoliittisten määräysten osalta yhteisön toimivalta on yksinomainen. Useimmat muut sopimusten kattamat yhteistyöalat sen sijaan sisältävät myös jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvia asioita. Sopimukset edellyttävät siksi sekä yhteisön että jäsenmaiden hyväksymistä. Sopimukset ovat pääperiaatteiltaan samantyyppisiä, mutta ne sisältävät tiettyjä maakohtaisia eroja.

Unkarin Eurooppa-sopimus allekirjoitettiin Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 ja se tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 1994. Suomi sitoutui liittymissopimuksen 102 artiklan mukaan soveltamaan sitä 1 päivästä tammikuuta 1995 liittymissopimuksen 103 artiklan 1 kohdan perusteella.

1.2. Sopimuksen pääasiallinen sisältö

Eurooppa-sopimukset kattavat vapaakaupan ohella poliittisen vuoropuhelun sekä määräyksiä muun muassa työvoiman liikkuvuudesta, yritysten perustamisesta, palvelujen kaupasta, maksuista ja pääomista.

Sopimukset sisältävät lisäksi määräyksiä yhteistoiminnasta eri aloilla ja vastaavien säännösten kehittämistä ja parantamisesta. Johtavana periaatteena on pyrkimys Unkarin lainsäädännön yhdenmukaistamiseen Euroopan yhteisöjen säännösten kanssa sopimuksen sisältämällä yhteistyöaloilla. Yhdenmukaistamisella pyritään asteittain parantamaan Unkarin mahdollisuuksia liittyä Euroopan unioniin. Yhteistyöaloja koskevat määräykset ovat varsin väljiä, ja niillä pyritään osaltaan tukemaan kyseisten alojen instituutioiden luomista ja toimintaa. Tarvittaessa assosiaationeuvosto ja assosiaatiokomitea määrittelevät asianmukaiset menettelyt yhteistyön kehittämiseksi.

Eurooppa-sopimuksia hallinnoivat assosiaationeuvostot, jotka kokoontuvat vähintään kerran vuodessa ministeritasolla. Assosiaationeuvostot seuraavat sopimusten toteutumista ja tekevät tarvittaessa suosituksia niiden muuttamiseksi tai täydentämiseksi. Assosiaatiokomiteoissa käsitellään sopimukseen liittyviä kysymyksiä virkamiestasolla.

1.3. Sopimuksen poliittinen merkitys

Eurooppa-sopimuksella perustetaan Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Unkarin välinen assosiaatio. Sen eräänä tavoitteena on luoda puitteet sopimuspuolten väliselle vuoropuhelulle, jotta mahdollistettaisiin tiiviiden poliittisten suhteiden kehittäminen. Suhteiden kehittämiseen liittyvät säännölliset korkeimman tason poliittiset tapaamiset. Niissä voidaan käsitellä kaikkia molempia sopimuspuolia kiinnostavia kysymyksiä muutosprosessin tukemiseksi ja ulkopoliittikkaa koskevien kannanottojen yhdenmukaistamiseksi. Unioni ja sen jäsenmaat käyvät Unkarin kanssa tätä poliittista vuoropuhelua vahvistettujen muotojen mukaisesti. Ministeritasolla kahdenvälistä poliittista vuoropuhelua käydään assosiaationeuvostossa. Sopimus luo entistä paremmat monenväliset institutionaaliset puitteet poliittisten suhteiden kehittämiseksi. Sopimus sisältää myös

määräyksiä parlamentaarisen tason vuoropuhelusta.

Suomen kahdenväliset poliittiset suhteet Unkarin kanssa ovat kehittyneet suotuisasti. On huomattava, että Eurooppa-sopimus ei korvaa kahdenvälisiä suhteita vaan toimii niitä täydentäen.

1.4. Sopimuksen kauppapoliittinen merkitys

Sopimuksella on myönteisiä vaikutuksia aikaisempaan tilanteeseen verrattuna. Tämä johtuu siitä, että Suomen ja Unkarin väliset kahdenväliset kaupalliset sopimukset ennen Suomen EU-jäsenyyttä eivät olleet yhtä kattavia kuin Eurooppa-sopimus. Suomen EU-jäsenyyden myötä kahdenväliset kaupalliset sopimukset irtisanottiin.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Sopimuksella on EU:n ja Unkarin kauppavaihdon kehitykselle suuri merkitys sen perustaessa sopimuspuolten välille vapaakauppa-alueen. Sopimuksessa annetut molemminpuoliset myönnytykset ovat kuitenkin luonteeltaan asymmetrisiä siten, että EU:n antamat etuisuudet ovat olennaisesti Unkarin antamia myönnytyksiä suuremmat ja EU:n soveltamat siirtymäajat olennaisesti Unkarin siirtymäaikoja lyhyemmät. Teollisuustuotteiden osalta EU poistaa tullit valtaosin lähes välittömästi ja herkilläkin aloilla viiden vuoden kuluessa Unkarin saadessa eri sektoreille kolmesta yhdeksään vuoteen kestävänsiirtymäajan. Maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden osalta sopimuspuolet antavat toisilleen vastavuoroisia myönnytyksiä, joista neuvotellaan vuosittain edelleen.

Eurooppa-sopimus tarjoaa taloudellisen yhteistyön ja kaupan osalta myös Suomelle ja suomalaisille yrityksille entistä paremmat yhteistyö- ja vientimahdollisuudet kolmansiiin maihin verrattuna. Uudentyyppiseen yhteistyöhön liittyvien toimintojen taloudellisia vaikutuksia ei tässä yhteydessä ole mahdollista arvioida. Niitä koskeva päätöksenteko toteutetaan valtion tulo- ja menoarvion puitteissa.

2.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole organisaatioon tai henkilöstöön kohdistuvia vaikutuksia. Sopimuksen hallinnointiin liittyvät assosiaationeuvostojen ja -komiteoiden kokoukset voidaan hoitaa tavanomaisen käytännön edellyttämällä tavalla nykyisellä henkilöstöllä.

2.3. Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Sen tavoitteena on kuitenkin parantaa ydinenergian käytön turvallisuutta (78 artikla) sekä kehittää ja vahvistaa yhteistyötä ympäristön ja ihmisten terveyden suojelussa. Sopimus sisältää lukuisia ympäristönsuojelua koskevia yhteistyöaloja (79 ja 80 artiklat). Sopimuksen voidaan olettaa omalta osaltaan edesauttavan Unkarin ympäristölainsäädännön yhdenmukaistamista EY:n vastaavan lainsäädännön kanssa.

2.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Esityksellä pyritään osaltaan siihen, että laillisesti maassa oleskelevien sopimusvaltioiden kansalaisten oikeusturva ja tasa-arvo työ- ja sosiaalilainsäädännössä paranee. Sopimus edellyttää muun muassa sitä, ettei assosiaatiomaan kansalaisia saa syrjiä esimerkiksi työolojen, palkan tai irtisanomismääräysten osalta. Myös eläke-etuudet pyritään huomioimaan ja yhteensovittamaan työskentelymaasta riippumatta. Sopimus ei vaikuta jäsenvaltioissa voimassaoleviin maahantuloa koskeviin säännöksiin.

3. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä virkatyönä. Sopimuksesta on pyydetty lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja ympäristöministeriöltä sekä Suomen Pankilta, kilpailuvirastolta ja tullihallitukselta.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Ottaen huomioon Eurooppa-sopimusten laajuuden ja sen, että Unkarin Eurooppa-sopimus on julkaistu kokonaisuudessaan Euroopan yhteisöjen virallisen lehden suomen-

kielisen laitoksen erityispainoksessa 1994 (11. luku: Ulkosuhteet, nide 25, EYVL L 347, s. 1), tämän hallituksen esityksen liitteeksi on otettu varsinaisen sopimustekstin lisäksi vain ne sopimuksen liitteet ja pöytäkirjat, joilla on merkitystä eduskunnan hyväksymisen kannalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

Sopimuksen johdannossa todetaan, että Unkarin lopullinen tavoite on jäsenyys yhteisössä ja että assosiaatio auttaa Unkaria tämän tavoitteen saavuttamisessa.

1 artiklassa perustetaan EU:n ja Unkarin välille assosiaatio ja luetellaan assosiaation tavoitteet.

I OSASTO

POLIITTINEN VUOROPUHELU

2—5 artiklassa selostetaan poliittista vuoropuhelua. Poliittinen vuoropuhelu on merkittävä osa sopimusta ja kuuluu EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaan. *2 artiklassa* todetaan sopimuspuolten aloittavan säännöllisen vuoropuhelun, joka muun muassa edistää Unkarin täysimääräistä yhdentymistä demokraattisten valtioiden yhteisöön ja sopimuspuolten näkökantojen lähestymistä turvallisuuskysymyksissä. *3 artiklassa* todetaan, että sopimuspuolten välillä järjestetään tarpeen mukaan neuvotteluja korkeimmalla poliittisella tasolla. Ministeritasolla poliittista vuoropuhelua käydään assosiaationeuvostossa. *4 artiklassa* luetellaan muita tapoja ja menettelyjä poliittisen vuoropuhelun käymiseksi. *5 artiklan* mukaan parlamentarisella tasolla vuoropuhelua käydään parlamentarisessa assosiaatiokomiteassa.

II OSASTO

YLEISET PERIAATTEET

6 artikla sisältää sopimuksen yleiset periaatteet. Siinä todetaan assosiaatioon kuuluvan enintään kymmenen vuoden siirtymäkausi, joka koostuu kahdesta peräkkäisestä viisivuotisesta vaiheesta. Assosiaationeuvos-

to tarkastelee säännöllisesti sopimuksen soveltamista ja Unkarin taloudellisten uudistusten toteuttamista.

III OSASTO

TAVAROIDEN VAPAA LIKKUVUUS

7 artikla sisältää määräyksen vapaakauppa-alueen perustamisesta siirtymäaikoineen. Perustulli, jonka perusteella peräkkäiset alennukset on toteutettava, muodostuu jokaisen tuotteen osalta sopimuksen voimaantuloa edeltävänä päivänä tosiasiallisesti sovellettavasta kaikkia koskevasta tullista.

I LUKU

Teollisuustuotteet

8—17 artiklassa todetaan asiallisesti se, että Unkarin teollisuustuotteilla on tulliton ja kiintiötön markkinoillepääsy EU:n alueelle arkoja tuotteita lukuunottamatta, joilla on viiden vuoden siirtymäaika. Yhteisö saa vastaavasti osalle tuotteistaan tullittoman ja kiintiöttömän markkinoillepääsyn Unkariin sopimuksen voimaantullessa. Eri alojen aroille tuotteille on voimaantulopäivästä kolmesta seitsemään vuoteen kestävä siirtymäaika. *15 artikla* käsittelee tekstiilituotteisiin sovellettavaa järjestelmää (pöytäkirja nro 1). *16 artikla* käsittelee hiili- ja terästuotteisiin sovellettavaa järjestelmää (pöytäkirja nro 2).

II LUKU

Maatalous

18—21 artiklassa todetaan maataloutta koskevat järjestelyt. Käytännössä ratkaisut (liitteet I, VIIIa, VIIIb, IXa, IXb, Xa, Xb, Xc,

XIa, XIb, XIc ja XIId) on perustuotteiden osalta kolmiosainen ja perustuu suosituimmuusetujen konsolidointiin lisättynä niillä tuotteilla, joiden osalta ei yhteisön maatalouspolitiikan mukaan sovelleta tuontimaksuja vaan ainoastaan tulleja. Naudan- ja siipikarjanlihalle, muille lihavalmisteille, hedelmille ja vihanneksille sekä mehuille yhteisö antaa kiintiöt, joiden rajoissa sovelletaan alennettuja tulleja/tuontimaksuja. Jalostettujen tuotteiden kauppaan (pöytäkirja nro 3) sovelletaan niinkään eräitä tariffimyönnytyksiä. 21 artiklassa todetaan, että maataloustuotteiden kauppaan sovelletaan suojalauseketta (30 artikla), joka mahdollistaa yksipuoliset suoja-toimet tarvittaessa.

III LUKU

Kalastus

22 ja 23 artikla sisältää kalastustuotteita koskevia määräyksiä.

IV LUKU

Yhteiset määräykset

24—36 artikla sisältää sopimuspuolten välistä kauppaa koskevia yhteisiä määräyksiä. 25 artiklassa todetaan, että uusia tuonti- tai vientitulleja tai määrällisiä rajoituksia ei saateta voimaan. Sopimuspuolten tuotteiden verotuksellisesta samanarvoisuudesta on määräyksiä 26 artiklassa. 27 artiklan mukaan sopimus ei estä tulliliittojen perustamista. 28 artiklassa on määräyksiä poikkeuksellisista toimenpiteistä. 29 artiklassa määrätään polkumyynnistä. 30 artiklassa on määräyksiä tuontihäiriöistä. 31 artikla sisältää lausekkeen riittämättömästä tarjonnasta.

32 artikla koskee valtion monopoleja, jotka on mukautettava niin, ettei viidennen vuoden loppuun mennessä sopimuksen voimaantuloa esiinny syrjintää sopimuspuolten välillä. 33 artiklassa määrätään suojatoimista. 34 artiklassa on määräys alkuperäsäännöistä (pöytäkirja nro 4). 35 artiklassa on lueteltu kauppaa koskevia poikkeuksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden takia. 36 artikla

koskee Unkarin sekä Espanjan ja Portugalin väliseen kauppaan liittyviä erityismääräyksiä (pöytäkirja nro 5).

IV OSASTO

TYÖNTEKIJÖIDEN LIKKUVUUS, SIJOITTAUTUMISOIKEUS, PALVELUJEN TARJONTA

I LUKU

Työntekijöiden liikkuvuus

37 artiklan mukaan jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti työskenteleviä Unkarin kansalaisia ei saa syrjiä kansalaisuutensa perusteella työehdoissa, palkkauksessa tai irtisanomisessa. Myös työntekijän aviopuolisolla ja lapsilla on pääsy jäsenvaltion työmarkkinoille edellä mainitun työntekijän työluvan voimassaolon ajan. Poikkeuksen muodostavat kausityöntekijät ja 41 artiklassa tarkoitettujen kahdenvälisen sopimusten perusteella saapuneet työntekijät. Tämä ei silti estä jäsenvaltiota soveltamasta 41 artiklan mukaiseen kahdenväliseen sopimukseen mahdollisesti sisältyvää, työntekijän perheenjäsenelle edullisempaa määräystä. 37 artiklan 2 kohdan mukaan Unkarin on taattava vastaavat oikeudet siellä laillisesti työtä tekeville jäsenvaltioiden kansalaisille sekä heidän Unkarissa laillisesti oleskeleville puolisolleen ja lapsilleen, jollei sovellettavista määräyksistä muuta johdu.

58 artiklan mukaan sopimuksen määräyksillä ei ole tarkoitus vapauttaa työvoiman liikkuvuutta, vaan kukin yksittäinen jäsenvaltio voi säädellä assosiaatiomaan kansalaisten maahantuloa oleskelu- ja työluvilla kansallisten säännöstensä mukaisesti. Suomessa tehtävään työhön sovelletaan Suomen työlainsäädäntöä. Lisäksi työluvan myöntämisen eräs edellytys on, että ulkomaalaisen palkka- ja työehdot ovat voimassaolevien työehtosopimusten mukaiset.

Ulkomaalaisen maahantulosta, oleskelusta ja työnteosta säädetään ulkomaalaislaissa (378/1991). Työlupaa koskevien säännösten soveltamisesta säädetään ulkomaalaisasetuksessa (142/1994) sekä työministeriön asetuk-

sen nojalla antamassa määräyksessä (M 2/1999). Työntekijän perheenjäsenille työluvat myönnetään työvoimapoliittista harkintaa soveltamatta ajaksi, joka määräytyy perheen maassaoleskelun perusteena olevan oleskeluluvan mukaan. Pysyvä oleskelulupa myönnetään kahden vuoden maassaoleskelun jälkeen. Pysyvän oleskeluluvan saanut henkilö ja hänen perheenjäsenensä voivat tehdä työtä ilman työlupaa.

38 artikla sisältää määräyksiä sosiaaliturvan yhteensovittamisesta. Niiden mukaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa työskentelevien unkarilaisten työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä siellä täyttämät vakuutus-, työskentely- tai asumiskaudet lasketaan yhteen muun muassa eläkkeitä varten. Artiklan toisen alakohdan mukaan siinä määritellyt eläkkeet voidaan vapaasti siirtää maksavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Kolmanneksi unkarilaiset työntekijät saavat perhevustukset jäsenmaan alueella olevia perheenjäseniään varten. Unkari myöntää puolestaan edellä mainituissa toisessa ja kolmannessa alakohdassa tarkoitettua kohtelua vastaavan kohtelun alueellaan oleville jäsenmaiden kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen.

39 artiklan mukaan edellisessä artiklassa esitetyn tavoitteen saavuttamiseksi assosiaationeuvosto antaa päätöksellään asianmukaiset määräykset sekä hallinnolliset säännöt. Neuvoston antamat määräykset eivät kuitenkaan saa vaikuttaa 40 artiklan mukaan jäsenvaltioiden ja Unkarin kahdenvälisistä sopimuksista aiheutuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jos niissä annetaan Unkarin ja jäsenvaltioiden kansalaisille edullisempi kohtelu.

Edellä mainituilla sopimusmääräyksillä ei ole vaikutusta nykyiseen tilanteeseen yhteensovittaessa Suomen ja Unkarin sosiaaliturvalainsäädäntöä. 38 artiklaan on kirjattu tavoite, jonka toteuttaminen tapahtuu aikanaan assosiaationeuvoston päätöksellä.

41 artiklassa todetaan, että unkarilaisten työntekijöiden työnsaantimahdollisuudet, jotka jäsenvaltiot antavat heille kahdenvälisten sopimusten nojalla, olisi säilytettävä tai niitä olisi mahdollisuuksien mukaan parannettava. Assosiaationeuvosto tarkastelee muiden parannusten myöntämistä.

42 artiklan mukaan assosiaationeuvosto tarkastelee 6 artiklassa tarkoitettujen toisen vaiheen aikana tai aikaisemminkin muita keinoja työntekijöiden liikkuvuuden parantamiseksi ja antaa tästä suosituksia.

43 artiklan mukaan EY antaa Unkarille teknistä apua sosiaaliturvajärjestelmän rakentamisessa edistääkseen työvoiman uudelleen suuntautumista rakennemuutoksen yhteydessä.

II LUKU

Sijoittautuminen

44—54 artikla koskee sijoittautumista. Sopimuspuolet takaavat toistensa alueille sijoittautuneille yhtiöilleen, tytäryhtiöilleen ja sivuliikkeille tasapuolisen kohtelun. Lähtökohdانا on syrjinnän poistaminen mahdollisimman pitkälle.

45 ja 49 artikla sisältää määräyksiä rahoituspalveluista. 50 artiklassa selostetaan sijoittautumista koskevia poikkeusedellytyksiä (esimerkiksi jonkin alan rakennemuutos). Poikkeusten takaraja on seitsemän vuotta sopimuksen voimaantulosta.

III LUKU

Palvelujen tarjonta yhteisön ja Unkarin välillä

55—57 artikla säätelee palvelujen tarjontaa. 55 artiklan 1 kohdassa todetaan, että palvelujen osalta sitoudutaan siihen, että myös sellaiset yritykset, jotka eivät toimi toisen sopimuspuolen alueella, saavat vähitellen tarjota palvelujaan.

55 artiklan 2 kohdassa todetaan, että johonkin jäsenvaltioon sijoittuvalla unkarilaisella yhtiöllä on oikeus tietyin edellytyksin siirtää yhtiön sisäisesti työntekijöitä jäsenvaltioon ja vastaavasti palvelujen tarjoamiseen liittyviin johto- ja erityistehtäviin lähetettävälle tulee tietyin edellytyksin sallia maahan-tulo. Sopimuksessa määriteltyjen ehtojen täytyessä voidaan Suomessa voimassa olevien säännösten ja määräysten mukaan kyseiset oleskelu- ja työluvat myöntää, mikäli oleskelun luonne edellyttää työlupaa.

56 artiklassa sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan kansainvälisen meriliikenteen osalta tehokkaasti periaatetta kaupallisin perustein tapahtuvasta vapaasta pääsystä markkinoille ja liikenteeseen. Lento- ja maaliikenteessä molemminpuolisesta markkinoille pääsystä sovitaan myöhemmin tehtävissä erityisissä liikennesopimuksissa.

IV LUKU

Yleiset määräykset

58 artiklan sisältöä on käsitelty edellä 37 artiklan yhteydessä. 58 artiklassa todetaan lisäksi, että IV osaston II, III ja IV luvun määräyksiä mukautetaan asteittain palvelujen kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATS) mukaiseksi.

V OSASTO

MAKSUT, PÄÄOMAT, KILPAILU JA MUUT TALOUDELLISET MÄÄRÄYKSET, LAINSÄÄDÄNTÖJEN LÄHENTÄMINEN

I LUKU

Juoksevat maksut ja pääomien liikkuvuus

59 artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat hyväksymään kaikki vapaissa valuutoissa suoritettavat maksut, jos niihin liittyvät liiketoimet koskevat sopimuksen mukaisesti vapautettua tavaroiden, palvelujen tai henkilöiden liikkuvuutta sopimuspuolten välillä.

60 artiklan mukaan sopimuspuolet varmistavat pääoman vapaan liikkuvuuden niiden yhtiöiden suorissa investoinneissa, jotka on perustettu isäntämaan lainsäädännön mukaisesti, sekä voittojen kotiuttamisen. Pääoman vapaa liikkuvuus ja voittojen kotiuttaminen varmistetaan viiden vuoden kuluessa niiden investointien osalta, jotka liittyvät Unkarissa itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivien yhteisön kansalaisten sijoittautumiseen.

61 artiklan mukaan sopimuspuolet toteuttavat viiden vuoden kuluessa toimenpiteet, joilla luodaan edellytykset sille, että pääomien vapaata liikkuvuutta koskevia yhtei-

sön sääntöjä voidaan myöhemmin ryhtyä soveltamaan.

II LUKU

Kilpailu ja muut taloutta koskevat määräykset

62 artiklan mukaan yritysten väliset sopimukset kilpailun rajoittamiseksi, määräävän markkina-aseman väärinkäyttö ja kilpailua vääristävät valtion tuet ovat yhteensopimattomia sopimuksen kanssa. Tämä vastaa EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan (nykyinen EY 81 artikla) 1 kohtaa, joka on eräs yhteisön keskeisimmistä kilpailusäännöistä, sekä 86 artiklaa (nykyinen EY 82 artikla; määräävä markkina-asema) ja 92 artiklaa (nykyinen EY 87 artikla; valtion tuet). Unkarin valtion tukia koskevista poikkeuksista on säädetty 62 artiklan kohdissa 4, 5, 6 ja 8.

63 artiklan mukaan maksutasesyistä toteutettavia tuontirajoituksia pyritään välttämään ja ilmoittamaan niistä hyvissä ajoin.

64 artiklassa todetaan assosiaationeuvoston varmistavan julkisten yritysten osalta ja niiden yritysten osalta, joille on myönnetty erityisoikeuksia, että Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 90 artiklan (nykyinen EY 86 artikla) periaatteita noudatetaan.

65 artiklassa Unkari vahvistaa jatkavansa henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelun parantamista. Unkari liittyy viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantulosta näitä koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin.

66 artiklan mukaan pääsyä julkisiin hankintoihin pidetään vastavuoroisesti suotavana ja ketään syrjimättä.

III LUKU

Lainsäädäntöjen lähentäminen

67 artiklassa sopimuspuolet tunnustavat, että Unkarin taloudellinen yhdentyminen yhteisöön riippuu ratkaisevasti lainsäädäntöjen lähentämisestä. 68 artiklassa luetellaan ne alat, joilla lähentyminen on erityisen tärkeää (muun muassa tullilainsäädäntö, yhtiöoikeus, pankkioikeus, yritysten kirjanpito ja verotus).

69 artiklan mukaan EY antaa Unkarille edellä mainittujen toimien toteuttamiseksi teknistä apua.

VI OSASTO

YHTEISTYÖ TALOUDEN ALALLA

70—96 artiklassa käsitellään yhteistyötä talouden eri aloilla. Menettelyt ja toimet suunnitellaan siten, että niillä edistetään Unkarin taloudellista kehitystä.

Yhteistyöaloja ovat: yhteistyö teollisuuden alalla (71 artikla), sijoitusten edistäminen ja niiden suoja (72 artikla), teollisuusstandardit ja vaatimustenmukaisuuden arviointi (73 artikla), tieteen ja tekniikan alan yhteistyö (74 artikla), opetus ja ammattikoulutus (75 artikla), maatalous ja siihen liittyvä teollisuus (76 artikla), energia (77 artikla), ydinenergian turvallisuus (78 artikla), ympäristö (79 artikla), vesihuolto (80 artikla), liikenne (81 artikla), televiestintä, postipalvelut, yleisradio ja televisio (82 artikla), pankit, vakuutukset ja muut rahoituspalvelut (83 artikla), rahapolitiikka (84 artikla), yhteistyö kirjanpidon ja rahoitustarkastuksen alalla (85 artikla), rahanpesu (86 artikla), alueiden kehittäminen (87 artikla), sosiaalialan yhteistyö (88 artikla), matkailu (89 artikla), pienet ja keskisuuret yritykset (90 artikla), tiedotus ja viestintä (91 artikla), tulli (92 artikla), tilastoalan yhteistyö (93 artikla), taloustieteet (94 artikla), julkishallinto (95 artikla) ja huumeet (96 artikla). Edellä mainittujen alojen yhteistyötä koskevat määräykset ovat pääsääntöisesti väljiä ja luonteeltaan tavoitteellisia.

VII OSASTO

KULTTUURIYHTEISTYÖ

97 artiklassa luetellaan kulttuuriyhteistyön eri alat.

VIII OSASTO

RAHOITUSYHTEISTYÖ

98—103 artiklassa mainitaan rahoitusavun lähteet kuten Euroopan investointipankki, PHARE-ohjelma ja G-24 rahoitusapu. 100

artiklassa todetaan, että yhteisön rahoitusapu tavoitteineen määritellään maaohjelmassa, mistä on informoitava assosiaationeuvostoa. 101 artiklassa todetaan G-24 rahoitusavun tarkoituksena olevan muun muassa saada Unkari siirtymään vaihdettavaan valuuttaan. 102 artiklassa todetaan, että rahoitusapu arvioidaan Unkarin kehityksen tarpeiden ja tason perusteella ottaen huomioon sen vastaanottokyky. 103 artiklassa todetaan, että yhteisön avustukset sovitetaan yhteen muista lähteistä tulevien avustusten kanssa.

IX OSASTO

INSTITUTIONAALISET, YLEISET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

104—109 artiklassa annetaan assosiaationeuvostoa koskevia määräyksiä. Assosiaationeuvosto valvoo sopimuksen täytäntöönpanoa. Se kokoontuu ministeritasolla kerran vuodessa tai tarpeen vaatiessa. Neuvosto tarkastelee tärkeimpiä sopimukseen liittyviä kysymyksiä sekä sopimuspuolien edun kannalta merkityksellisiä kansainvälisiä kysymyksiä.

Assosiaationeuvosto muodostuu unionin neuvoston ja komission jäsenistä sekä Unkarin hallituksen nimeämistä jäsenistä. Sen puheenjohtajana toimivat vuorotellen Euroopan unionin neuvoston jäsen ja Unkarin hallituksen jäsen työjärjestyksen sääntöjen mukaisesti. Neuvostossa voidaan edustautua myös si-jaistamalla.

Assosiaationeuvosto käyttää päätösvaltaa sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tehdyt päätökset sitovat sopimuspuolia, joiden on toteutettava päätösten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Neuvosto voi antaa myös suosituksia.

Assosiaationeuvosto tekee päätökset ja antaa suosituksia sopimuspuolten yhteisellä sopimuksella.

Kumpikin sopimuspuoli voi saattaa sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevan riidan neuvoston käsiteltäväksi, ja se voi ratkaista riidan päätöksellään. Jos assosiaationeuvosto ei kykene ratkaisemaan erimielisyyttä, käytetään välimiesmenettelyä.

Assosiaationeuvostoa avustaa assosiaatioskomitea, joka muodostuu unionin neuvoston ja Euroopan komission jäsenten edustajista

sekä Unkarin hallituksen, tavallisesti korkean tason virkamiesedustajista. Neuvosto määrää työjärjestyksessään assosiaatiokomitean tehtävät, joihin sisältyvät erityisesti assosiaationeuvoston kokousten valmistelu ja kyseisen komitean toiminnan varmistaminen. Neuvosto voi siirtää toimivaltaansa assosiaatiokomitealle.

110—112 artikla sisältää parlamentaarista assosiaatiokomiteaa koskevat määräykset. Niiden mukaisesti perustetaan parlamentaarinen komitea, joka muodostaa puitteet Unkarin parlamentin ja Euroopan parlamentin jäsenten kokoontumiselle ja mielipiteiden vaihdolle. Se kokoontuu säännöllisin itse määräämnsä väliajoin.

113 artiklassa sitoudutaan varmistamaan sopimuspuolten kansalaisten pääsy toimivaltaisiin tuomioistuimiin. *114 artikla* sisältää sopimuksen sallitut poikkeusmääräykset. *115 artiklassa* selvitetään sopimuksen soveltamisalan syrjintämääräykset.

116 artiklassa todetaan, ettei Unkarista peräisin oleviin tuotteisiin sovelleta niitä yhteisöön tuotaessa jäsenmaiden keskenään soveltamia järjestelyjä edullisempia järjestelyjä sekä että Unkariin IV osaston ja V osaston I luvun mukaan sovellettu järjestely ei ole edullisempi kuin jäsenvaltioiden keskenään soveltama järjestely.

117—122 artiklassa annetaan sopimuksen toimeenpanoon ja voimaantuloon liittyviä tarkempia määräyksiä.

123 artiklan 3 kohdan mukaan sopimus korvaa voimaan tultuaan Brysselissä 26 päivänä syyskuuta 1988 allekirjoitetun Euroopan talousyhteisön ja Unkarin välisen kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen sekä Brysselissä 31 päivänä lokakuuta 1991 allekirjoitetun Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Unkarin välisen pöytäkirjan.

124 artiklassa annetaan tarkentavia määräyksiä siitä, mitä tarkoitetaan "tämän sopimuksen voimaantulopäivällä".

2. Mukautuspöytäkirjan sisältö

2.1. Yleistä

Suomi on liittymissopimuksen 102 artiklan mukaan sitoutunut soveltamaan 1 päivästä tammikuuta 1995 liittymissopimuksen 103

artiklan 1 kohdassa mainittujen sopimusten määräyksiä. Näitä ovat muun muassa Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden Bulgarian, Puolan, Romanian, Slovakian, Tshekin ja Unkarin kanssa tekemät Eurooppasopimukset. Näihin sopimukseen Suomen ja muiden uusien jäsenvaltioiden (Ruotsi ja Itävalta) liittymisestä aiheutuvista mukautuksista on laadittu erilliset pöytäkirjat, jotka Unkarin ja EU:n jäsenvaltioiden osalta allekirjoitettiin Brysselissä 28 päivänä kesäkuuta 1999.

Asiallisesti pöytäkirja Unkarin osalta merkitsee Suomen liittymissopimuksen 102 artiklassa olevan sopimusmääräyksen täytäntöönpanoa. Pöytäkirjalla ei siten tehdä tosiasiallisia muutoksia Unkarin Eurooppasopimukseen, vaan tilanne säilyy samana kuin Suomen liittymissopimuksen allekirjoitushetkellä. Pöytäkirja ei aiheuta taloudellisia tai poliittisia muutoksia nykytilaan verrattuna, koska Suomi on noudattanut Unkarin Eurooppasopimuksen määräyksiä 1 päivästä tammikuuta 1995 lukien.

Pöytäkirjat tulevat voimaan, kun kaikki kyseisten kuuden Eurooppa-sopimuksen sopimuspuolet sekä myös Suomi, Ruotsi ja Itävalta ovat ne hyväksyneet.

2.2. Pöytäkirjan sisältö

Pöytäkirjan ensimmäinen artikla sisältää määräyksen Suomen, Ruotsin ja Itävallan tulemisesta Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Unkarin Eurooppasopimuksen sopimuspuoliksi.

Toisen artiklan mukaan suomen ja ruotsin kielellä laadittu Eurooppa-sopimus liitteineen ja pöytäkirjoineen sekä julistuksineen tulee yhtä todistusvoimaiseksi alkuperäisten tekstien kanssa.

Kolmannessa artiklassa määrätään, että Eurooppa-sopimuksen erottamattomaksi osaksi tulevan mukautuspöytäkirjan hyväksyminen tapahtuu sopimuspuolten omien menettelyjen mukaisesti.

Neljännän artiklan mukaan pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet kyseisten menettelyjen päätökseen saattamisesta 3 artiklan mukaisesti.

Viidennen artiklan mukaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö on pöytäkirjan tallettaja.

Kuudennen artiklan mukaan pöytäkirja laaditaan kahtena kappaleena 12 kielellä ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

3. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne Unkarin kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan.

2 §. Lain 2 § sisältää säännöksen, jonka mukaan lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tarkempia säännöksiä tasavallan presidentin asetuksella.

3 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus ja sen mukautuspöytäkirja tulevat Suomen osalta voimaan.

4. Voimaantulo

Sopimuksen 123 artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet hyväksyvät sopimuksen omen menettelyjensä mukaisesti. Sopimus ja mukautuspöytäkirja tulevat voimaan sitä päivää, jona sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen hyväksymismenettelyjen täytäntöönpanosta, seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä. Hyväksymisestään ovat hallituksen esityksen antamisajankohtaan mennessä ilmoittaneet Alankomaat, Irlanti, Luxemburg, Portugali, Ranska, Ruotsi, Saksa, Tanska ja Unkari. Esitykseen sisältyvä laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus ja sen mukautuspöytäkirja tulevat Suomen osalta voimaan.

Unkarin Eurooppa-sopimus ja sen mukautuspöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Esitykseen liittyvän voimaansaattamislain voimaantulemiselle on siten saatava itsehallintolain 59 § 2 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen.

5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Unkarin Eurooppa-sopimus on niin sanottu jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain yhteisön toimivaltaan. Suomi hyväksyy siten sopimuksen ja sen mukautuspöytäkirjan perustuslain 93 §:n 1 momentin ja 94 §:n mukaisesti niiltä osin kuin sopimuksen määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan. Sopimuksen kauppapoliittisten määräysten osalta yhteisön toimivalta on yksinomainen. Useat muut sopimuksen kattamat yhteistyöalat sisältävät sen sijaan myös jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, koska yhteisöllä on yhteisön oikeuden nykyisessä kehitysvaiheessa verrattain rajoitettu toimivalta kolmansien valtioiden kansalaisten liikkuvuutta koskevissa asioissa. Tällaisia aloja sisältyy erityisesti työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, sijoittautumisoikeutta ja palvelujen tarjontaa koskeviin määräyksiin. Nizzan sopimuksen voimaantullessa palvelut sisällytetään yhteisen kauppapolitiikan alaan, vaikkakin jäsenvaltioilla säilyy myös oikeus ylläpitää ja tehdä niitä koskevia sopimuksia kolmansien osapuolten kanssa. Yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen toimivallan raja ei ole assosiaatiosopimuksessa selväpiirteinen, eikä sopimus sisällä määräystä, joka osoittaisi toimivallan jakautumisen. Kun sopimuksen hyväksymistä koskeva päätös Euroopan unionissa on tehty EY:n perustamissopimuksen 238 artiklan (nykyinen EY 310 artikla) nojalla, ei myöskään käytetystä oikeusperustasta ole johdettavissa yksityiskohtaista toimivallanjakoa. Seuraavassa käsitellään lainsäädännön alaan kuuluvia sopimuksen artikloja niiltä osin kuin ne hallituksen käsityksen mukaan kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädän-

nön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatus perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräykset tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla 4) taikka jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä 5) tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Sopimuksen IV osasto ja IX osasto sisältävät lukuisia lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, kuten seuraavassa on esitetty, ja edellyttävät siten eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 37 artiklan syrjimättömyysperiaatteen toteuttamiseen liittyvät Suomessa muun muassa perustuslain (731/1999) 6 §, työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 2 § ja rikoslain (39/1889) 47 luvun 3 §. Sopimuksen 37 artiklan oleskeluoikeutta ja työntekoa koskevien määräysten täytäntöönpanoa koskevat ulkomaalaislain ja -asetuksen säännökset. Sopimuksen 37 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, koska ne sisältävät yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevia seikkoja ja koska niistä on Suomessa voimassa laintasoista sääntelyä, vaikka ne eivät edellytäkään olemassa olevien lakien muuttamista.

Sopimuksen 38 artiklan määräykset sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta koskevat yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia. Niillä on yhteys perustuslain 19 §:ssä tarkoitettujen sosiaaliturvaa koskevien oikeuksien toteuttamiseen julkisen vallan toiminnassa ja ne kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Yhteisön sijoittautumisoikeutta koskevat säännökset eivät lähtökohtaisesti ulotu kolmansista valtioista oleviin henkilöihin tai yhtiöihin. Kun kolmansista maista tuleva henkilö haluaa aloittaa ammatinharjoittamisen tai perustaa yhtiön jossakin jäsenvaltiossa, häneen sovelletaan kyseisen jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä. Sopimuksen II luvun sijoittautumisoikeutta koskevat määräykset liittyvät perustuslain 18 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan jokaisella on lain mukaan oi-

keus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kuten edellä on todettu palveluja koskevat määräykset siirtyvät Nizzan sopimuksen voimaantullessa yhteisen kauppapolitiikan alaan. Koska palvelujen tarjoamisesta on Suomessa voimassa laintasoista sääntelyä, kuuluvat assosiaatiosopimuksen III luvun määräykset tällä hetkellä lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 46 artiklan mukaan assosiaationeuvosto tarkastelee, mitkä määräykset ovat tarpeen tutkintojen kelpoisuuden molemminpuoliseksi tunnustamiseksi. Tutkintojen tunnustamisesta on Suomessa säännöksiä useissa laeissa, muun muassa laissa Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaansaamisesta (1597/1992). Lakia voidaan soveltaa myös siten kuin kelpoisuudesta ja oikeudesta harjoittaa ammattia sovitaan Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden toisen osapuolen kanssa tekemässä sopimuksessa on sovittu. Määräys ei edellytä voimassaolevien lakien muuttamista, mutta kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 104 artiklassa tarkoitettu assosiaationeuvosto voi tehdä sopimuksen 106 artiklan mukaan suosituksia ja päätöksiä. Assosiaationeuvosto voi siirtää toimivaltaansa myös sopimuksen 108 artiklassa tarkoitettulle assosiaatiokomitealle. Päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava päätösten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Sopimuksen 107 artiklan mukaan assosiaationeuvostolla on myös valtuudet ratkaista sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat riidat. Assosiaationeuvoston tehtävistä ja toimivallasta on määräyksiä myös muun muassa sopimuksen 39—42 artiklassa. Sopimuksen sisältö huomioon ottaen voidaan arvioida, että assosiaationeuvoston ja -komitean toimivaltaa koskevat määräykset sisältävät verrattain vähäisenä pidettävän mahdollisuuden siihen, että päätökset koskevat kysymyksiä, jotka kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomen perustuslain kannalta Suomen lainsäädännön alaan. Koska assosiaationeuvostolla on kuitenkin sopimuspuolia sitovaa päätösvaltaa, sopimuksen määräysten on katsottava kuuluvan näiltä osin lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 107 artiklan riitojen ratkaisua koskevat määräykset sisältävät myös välimiesmenettelyn, jonka ratkaisut sitovat riidan osapuolia. Tällöin voi tulla sitovasti ratkaisuiksi myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä koskevia kysymyksiä ja määräyksen on katsottava siten kuuluvaksi lainsäädännön alaan.

Mukautuspöytäkirjalla Eurooppa-sopimuksen määräykset, jotka sisältävät myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, tulevat Suomea sitoviksi. Mukautuspöytäkirjalla myös sopimuksen suomen- ja ruotsinkieliset toisinnot tulevat todistusvoimaisiksi. Mukautuspöytäkirjan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

6. Käsittelyjärjestys

Sopimuksen määräykset assosiaationeuvoston perustamisesta, tehtävistä ja toimivallasta kuuluvat edellä esitetyllä tavalla lainsäädännön alaan.

EY:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan assosiaationeuvosto voi tehdä sopimuksen soveltamisesta ja täytäntöönpanosta päätöksiä, jotka ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Jäsenvaltioilla voidaan katsoa olevan ainakin osittaista toimivaltaa työntekijöiden liikkuvuutta, sijoittautumisoikeutta ja palvelujen tarjontaa koskevilta osin. Tämä koskee erityisesti maahan pääsyä ja maassa oleskelua, työskentelyä, työehtoja, luonnollisten henkilöiden sijoittautumista sekä palvelujen tarjontaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Näillä aloilla assosiaationeuvostolla on sopimuksen mukaan pääasiassa toimivaltaa antaa suosituksia ja tarkastella keinoja sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Eräissä asioissa assosiaationeuvosto voi myös antaa sitovia päätöksiä.

Tältäkin osin sopimuksen määräykset eivät estä sopimuspuolia soveltamasta maahan pääsyä ja maassa oleskelua, työskentelyä, työehtoja, luonnollisten henkilöiden sijoittautumista sekä palvelujen tarjontaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä, rajoittamatta kuitenkaan sopimuksella jo määrättyjä etuja.

EU:n neuvosto osallistuu päätöksentekoon assosiaationeuvostossa, jossa päätökset teh-

dään yksimielisesti. Jäsenvaltio on assosiaationeuvostossa edustettuna ainoastaan EU:n neuvoston nimeämän edustajan kautta. Assosiaationeuvoston käsitellessä yhteisön toimivaltaan kuuluvia asioita pääperiaatteena on, että yhteisön sisäisessä päätöksenteossa noudatetaan vastaavia äänestysääntöjä kuin päätettäessä yhteisön säädöksestä vastaavalla alalla. Mikäli assosiaationeuvostossa tehtävä sitova päätös kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan, tehdään asiaa koskeva päätös EU:n neuvostossa yksimielisesti.

Sikäli kuin assosiaationeuvosto käsittelee jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvia asioita, on jäsenvaltiolla siten neuvoston kautta mahdollisuus vaikuttaa asian käsittelyyn. Kun myös assosiaationeuvosto tekee päätökset yksimielisesti, merkitsee tämä sitä, että jäsenvaltio ei käytännössä joudu hyväksymään vastustamaansa päätöstä.

Vaikka jäsenvaltio osallistuu päätöksentekoon itse assosiaationeuvostossa epäsuorasti neuvoston kautta, ei jäsenvaltion toimivaltaan tai jaettuun toimivaltaan kuuluvissakaan kysymyksissä toimivallan delegointi merkitse hallituksen käsityksen mukaan sellaista Suomen oikeudenkäyttöpiiriin kuuluvan lainsäädäntövallan delegointia kansainväliselle toimielimelle, että itse assosiaatiosopimuksen hyväksyminen edellyttäisi supistetun perustuslainsäätämisenjärjestyksen käyttämistä. Tämmäntyyppistä asetelmaa ei eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä ole pidetty perustuslain kanssa ristiriidassa olevana (PeVL 20/1995 vp).

Sopimuksen 107 artiklan mukaan voidaan sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskeva sopimuspuolten välinen riitaisuus saattaa myös erillisessä välimiesmenettelyssä ratkaistavaksi. Tätä tarkoittavan ratkaisuvallan uskomista riippumattomalle kansainväliselle toimielimelle on eduskunnan perustuslakivaliokunta pitänyt kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana (PeVL 10/1998 vp). Vaikkakin tätä koskeva määräys on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan, sen ei ole katsottu olevan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa.

Unkarin Eurooppa-sopimus on pitkälti samantyyppinen kuin Viron, Latvian, Liettuan ja Slovenian kanssa solmitut sopimukset.

Edellä olevan perusteella hallitus katsoo, että Unkarin Eurooppa-sopimuksen ja sen mukautuspöytäkirjan hyväksymisestä voidaan päättää äänten enemmistöllä ja että esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 yhden puolen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä toiselta puolen Unkarin tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja Euroopan yhteisöjen ja

niiden jäsenvaltioiden sekä Unkarin tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen institutionaalisten määräysten mukauttamisesta Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan Euroopan unioniin liittymisen huomioon ottamiseksi Brysselissä 28 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn pöytäkirjan niiltä osin kuin sopimus ja sen mukautuspöytäkirja kuuluvat Suomen toimivaltaan.

Koska sopimus ja sen mukautuspöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Unkarin kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä toiselta puolen Unkarin tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Unkarin tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen institutionaalisten määräysten mukauttamisesta Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan Euroopan unioniin liittymisen huomioon ottamiseksi Brysselissä 28 päivänä kesäkuuta

1999 tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tasavallan presidentin asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

EUROOPPA-SOPIMUS

**yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä toiselta puolen
Unkarin tasavallan välisestä assosioinnista**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

IRLANTI,

ITALIAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

PORTUGALIN TASAVALTA

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan talousyhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusten sopimuspuolet, jäljempänä `jäsenvaltiot`, ja

EUROOPAN TALOUSYHTEISÖ, EUROOPAN HIILI- JA TERÄSYHTEISÖ sekä EUROOPAN ATOMIENERGIAYHTEISÖ, jäljempänä `yhteisö`,

yhdeltä puolen, ja

UNKARIN TASAVALTA, jäljempänä `Unkari`,

toiselta puolen, jotka

PITÄVÄT merkittävänä yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Unkarin välisiä perinteisiä siteitä ja sopimuspuolten yhteisiä arvoja,

TUNNUSTAVAT yhteisön ja Unkarin haluavan voimistaa näitä siteitä sekä molemminpuolisuuden pohjalta luoda tiiviit ja kestävät yhteydet Unkarin osallistumisen helpottamiseksi yhdentymisprosessiin, jolla 26 päivänä syyskuuta 1988 allekirjoitetulla kauppaa ja taloudellista sekä kauppapoliittista yhteistyötä koskevalla sopimuksella luodut yhteydet lujittuvat ja laajentuvat,

KATSOVAT uuden demokratian syntymisen Unkariin avaavan mahdollisuudet uudenlaisiin suhteisiin,

VAHVISTAVAT UUDELLEEN sitoutumistaan sellaiseen moniarvoiseen demokratiaan, jonka perustana on oikeusvaltio, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioitus, vapaat ja kansanvaltaiset vaalit, markkinatalouden periaatteet sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus, jotka muodostavat myös tämän assosioinnin perustan,

KATSOVAT yhteisön, sen jäsenvaltioiden ja Unkarin sitoutuneen Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen aloittamaan kehitykseen (ETYK), johon sisältyy velvoite toteuttaa täysimääräisesti kaikki sen yhteydessä annetut ja erityisesti Helsingin päätösasiakirjasta, Madridin ja Wienin seurantakokousten päätösasiakirjoista sekä uutta Eurooppaa koskevan Pariisin peruskirjasta ilmenevät määräykset ja periaatteet,

KIINNITTÄVÄT HUOMIOTA assosiointisopimuksen merkitykseen rauhanomaisuuden, vaurauden ja tasapainoisuuden rakenteiden pystyttämiseksi Eurooppaan, jossa yhteisö muodostaa yhden kulmakivistä,

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että assosioinnin täysimääräistä toteutumista helpotetaan Unkarin jatkuvalla tehokkaalla siirtymisellä sekä sopimuspuolten talousjärjestelmien aidolla lähentymisellä markkinatalouteen ottaen huomioon Bonnin ETY-kokouksen loppupäätelmät,

HALUAVAT aloittaa säännöllisen poliittisen vuoropuhelun molempia osapuolia kiinnostavista kahdenvälisistä ja kansainvälisistä kysymyksistä syventääkseen ja täydentääkseen assosiointia,

OTTAVAT HUOMIOON yhteisön valmiuden avustaa Unkaria merkittävällä tavalla tämän viedessä menestyksellisesti päätökseen markkinatalouteen siirtymistään sekä yhteisön valmiuden auttaa Unkaria voittamaan rakennesopeutuksen taloudelliset ja sosiaaliset seuraamukset,

OTTAVAT HUOMIOON lisäksi yhteisön valmiuden ottaa käyttöön uusia, yhteistyön kokonaisvaltaisuuteen ja monivuotisuuteen perustuvia taloudellisen, teknisen ja rahoitusavun muotoja,

OTTAVAT HUOMIOON yhteisön ja Unkarin väliset taloudelliset ja sosiaaliset erot sekä tunnustavat sen tosiasian, että tämän assosioinnin tavoitteet olisi toteutettava tämän sopimuksen asiaankuuluvien määräyksin,

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että assosiointisopimuksella luodaan uusi ilmapiiri niiden välisille taloussuhteille ja ennen kaikkea kaupan ja sijoitusten kehittymiselle, jotka ovat välttämättömiä taloutta uudelleen järjestettäessä ja teknologiaa nykyaikaistettaessa,

HALUAVAT aloittaa kulttuuriyhteistyön ja kehittää tiedonvaihtoa,

KATSOVAT Unkarin vakaasti päättäneen yhdentyä täysimääräisesti uuden Euroopan poliittiseen, taloudelliseen ja turvallisuuspoliittiseen järjestelmään, ja

OVAT TIETOISIA siitä, että Unkarin lopullinen tavoite on jäsenyys yhteisössä ja että sopimuspuolten käsityksen mukaan tämä assosiointi tukee tämän tavoitteen saavuttamista,

OVAT SOPINEET SEURAAVASTA:

1 artikla

Perustetaan yhdeltä puolen yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä toiselta puolen Unkarin välinen assosiaatio. Tämän sopimuksen tavoitteena on:

- luoda asianmukaiset kehykset poliittiselle vuoropuhelulle, joka mahdollistaa tiiviiden poliittisten yhteyksien kehittämisen;
- luoda asteittain yhteisön ja Unkarin välille sellainen vapaakauppa-alue, joka pitkälle käsittää koko kaupankäynnin;
- saavuttaa edistymistä niiden molempuolisten taloudellisten vapauksien myöntämisessä, jotka muodostavat yhteisön perustan;
- vahvistaa uusia sääntöjä, poliittisia ohjelmia ja toimenpiteitä Unkarin yhteisöön yhdentymisen perustaksi;
- edistää talous-, rahoitus- ja kulttuuriyhteistyötä mahdollisimman laajalta perustalta;
- tukea Unkarin ponnisteluja taloutensa kehittämiseksi ja markkinatalouden täysimääräiseksi toteuttamiseksi;
- perustaa sopivia toimielimiä assosioinnin toteuttamiseksi.

- helpottavat Unkarin täysimääräistä yhdentymistä demokraattisten valtioiden yhteisöön ja asteittaista lähenemistä yhteisöön. Tämän sopimuksen mukainen poliittinen ja taloudellinen läheneminen ovat tiiviisti toisiinsa kytkettyjä ja toisiaan täydentäviä assosioinnin osia;
- mahdollistavat paremman molempuolisen ymmärryksen sekä voimakkaamman näkökohtien lähenemisen kansainvälisissä kysymyksissä erityisesti sellaisissa asioissa, joilla voi olla huomattavat seuraamukset yhdelle sopimuspuolista;
- antavat sopimuspuolille mahdollisuuden ottaa huomioon toisen sopimuspuolen näkökohdat ja tavoitteet päätöksentekomenettelyssään;
- antavat panoksensa sopimuspuolten näkökohtien lähenemiselle ja lisäävät turvallisuutta ja tasapainoa koko Euroopassa.

3 artikla

1. Sopimuspuolten välillä järjestetään tarpeen mukaan neuvotteluja korkeimmalla poliittisella tasolla.

2. Ministeritasolla poliittista vuoropuhelua käydään assosiointineuvostossa, joka on yleisesti toimivaltainen kaikissa niissä asioissa, jotka sopimuspuolet haluavat saattaa sen käsiteltäväksi.

I OSASTO

POLIITTINEN VUOROPUHELU

2 artikla

Sopimuspuolten välillä aloitetaan säännöllinen poliittinen vuoropuhelu. Tämä vuoropuhelu edesauttaa ja tiivistää sopimuspuolten välistä lähentymistä ja tukee kestävien yhteisvastuullisuuteen perustuvien yhteyksien avaamista sekä yhteistyön uusia muotoja. Yhteisiin arvoihin ja tavoitteisiin perustuva poliittinen vuoropuhelu ja yhteistyö:

4 artikla

Sopimuspuolet käyttävät poliittisessa vuoropuhelussaan myös muita menettelyjä ja mekanismeja sopivin yhteydenotoin, keskinäisin vaihtojärjestelyin ja neuvotteluin, erityisesti seuraavissa muodoissa:

- kokoukset poliittisten johtajien tasolla yhdeltä puolen Unkarin virkamiesten ja toiselta puolen Euroopan yhteisöjen neuvoston ja komission puheenjohtajiston välillä;

- kaikkien sopimuspuolten välisten diplomaattisten yhteyksien täysimääräinen käyttö, mukaan lukien asianmukainen yhteydenpito kansainvälisissä ja monivälisissä yhteyksissä kuten Yhdistyneissä kansakunnissa ja ETY-kokouksissa;
- säännölliset Unkarille annettavat tilaneselostukset Euroopan poliittisesta yhteistyöstä, mikä tarvittaessa on vasta- vuoroista;
- kaikki muut keinot, jotka voivat antaa hyödyllisen panoksen poliittisen vuoropuhelun tiivistämiselle, kehittämiselle ja syventämiselle.

5 artikla

Parlamentaarisella tasolla poliittista vuoropuhelua käydään assosointineuvostossa.

II OSASTO

YLEISET PERIAATTEET

6 artikla

1. Assosiaatio käsittää enintään kymmenen vuoden siirtymäkauden, joka koostuu kahdesta toisiaan seuraavasta lähtökohtaisesti viisivuotisesta vaiheesta. Ensimmäinen vaihe alkaa tämän sopimuksen voimaantulohetkellä.

2. Assosointineuvosto tarkastelee säännöllisesti tämän sopimuksen soveltamista ja Unkarin edistymistä markkinatalouden toteuttamisessa.

3. Assosointineuvosto kokoontuu ensimmäisen vaiheen päättymistä edeltävien kahdentoista kuukauden aikana päättääkseen siirtymisestä toiseen vaiheeseen sekä päättääkseen mahdollisista muutoksista täytäntöpanosäännöksiin. Tällöin se ottaa huomioon 2 kohdassa mainitusta tarkastelusta saadut tulokset.

4. Edellä 1, 2 ja 3 kohdassa mainittua kahta vaihetta ei sovelleta III osastoon.

III OSASTO

TAVAROIDEN VAPAA LIKKUVUUS

7 artikla

1. Yhteisö ja Unkari perustavat asteittain enintään kymmenen vuoden pituisen siirtymäkauden aikana sopusoinnussa tämän sopimuksen määräysten sekä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen määräysten (GATT) kanssa vapaakauppa-alueen tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta alkaen.

2. Tuotaessa tavaroita yhteisöön sovelletaan niiden luokitteluun yhdistettyä nimikkeistöä. Tuotaessa tavaroita Unkariin sovelletaan niiden luokitteluun Unkarin tullitariffia.

3. Jollei II ja III luvun erityismääräyksistä muuta johdu, tässä sopimuksessa määrätyt asteittaiset tullialennukset toteutetaan jokaisen tuotteen osalta siitä tullista, jota tämän sopimuksen voimaantuloa edeltävänä päivänä tosiasiallisesti sovelletaan perustullina kaikkiin nähden.

4. Jos tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen toteutetaan tullialennuksia kaikkiin nähden erityisesti GATT:in Uruguayin kierrokseen pohjautuvan tullitariffisopimuksen perusteella, korvaavat näin alennetut tullit 3 kohdassa mainitut perustullit tämän alennuksen voimaantuloajankohdasta.

5. Yhteisö ja Unkari ilmoittavat toisilleen kulloisetkin perustullinsa.

I LUKU

Teollisuustuotteet

8 artikla

1. Tämän luvun määräyksiä sovelletaan niihin yhteisöstä ja Unkarista peräisin oleviin tuotteisiin, jotka on esitetty Unkarin tullitariffin ja yhdistetyn nimikkeistön 25—97 ryhmässä, lukuun ottamatta kuitenkin liitteessä I esitettyjä tuotteita.

2. Jäljempänä 9—13 artiklaa ei sovelleta 15 ja 16 artiklassa tarkoitettuihin tuotteisiin.

9 artikla

1. Yhteisön tuontitullit Unkarista peräisin oleville tuotteille, joita ei ole esitetty liitteessä IIa, IIb tai III, poistetaan tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta.

2. Yhteisön tuontitullit Unkarista peräisin oleville tuotteille, jotka on esitetty liitteessä IIa, poistetaan asteittain:

- tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta alennetaan jokaista tullia 50 prosenttiin perustullista;
- yhden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta poistetaan vielä jäljellä olevat tullit.

Yhteisön tuontitulleja alennetaan liitteessä IIb esitettyjen Unkarista peräisin olevien tuotteiden osalta tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta vuosittaisilla perustullin 20 prosentin alennuksilla siten, että neljännen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta ne ovat täysimääräisesti poistettut.

3. Liitteessä III esitettyjen Unkarista peräisin olevien tuotteiden tuontitulleja jätetään kantamatta yhteisön vuosittaisen kiintiön tai tariffikaton mukaisesti, joita on asteittain nostettu mainitussa liitteessä määriteltyjen edellytysten mukaisesti. Samanaikaisesti tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta poistetaan tuontitullit asteittain edellä mainitut kiintiöt tai tariffikatot ylittävien määrien osalta alentamalla niitä liitteessä III vahvistettujen edellytysten mukaisesti asteittain siten, että viimeistään viidennen vuoden lopussa kyseisten tavaroiden vielä jäljellä olevat tullit poistetaan kokonaan.

4. Yhteisön määrälliset tuontirajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet poistetaan tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta Unkarista peräisin olevilta tuotteilta.

10 artikla

1. Liitteessä IV esitettyjen yhteisöstä peräisin olevien tuotteiden osalta Unkarin tuontitulleja alennetaan asteittain seuraavasti:

- tämän sopimuksen voimaantullessa kahteen kolmasosaan perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 1993 yhteen kolmasosaan perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 1994 poistetaan jäljellä olevat tullit.

2. Muiden kuin liitteessä IV ja V esitettyjen yhteisöstä peräisin olevien tuotteiden osalta Unkarin tuontitulleja alennetaan asteittain seuraavasti:

- 1 päivänä tammikuuta 1995 kahteen kolmasosaan perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 1996 yhteen kolmasosaan perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 1997 poistetaan jäljellä olevat tullit.

3. Liitteessä V esitettyjen yhteisöstä peräisin olevien tuotteiden osalta Unkarin tuontitulleja alennetaan asteittain seuraavasti:

- 1 päivänä tammikuuta 1995 tulleja alennetaan 90 prosenttiin perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 1996 tulleja alennetaan 75 prosenttiin perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 1997 tulleja alennetaan 60 prosenttiin perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 1998 tulleja alennetaan 45 prosenttiin perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 1999 tulleja alennetaan 30 prosenttiin perustullista;
- 1 päivänä tammikuuta 2000 tulleja alennetaan 15 prosenttiin perustullista;

— 1 päivänä tammikuuta 2001 poistetaan jäljellä olevat tullit.

4. Unkarin määrälliset tuontirajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet poistetaan asteittain liitteessä VIa esitettyjen yhteisöstä peräisin olevien tuotteiden osalta tässä liitteessä määrätyn aikataulun mukaisesti 1 päivän tammikuuta 1995 ja 31 päivän joulukuuta 2000 välisenä aikana. Kaikki muut määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet poistetaan tämän sopimuksen voimaantullessa.

Assosiointineuvosto tarkastelee säännöllisin väliajoin määrällisten rajoitusten purkamisen edistymistä.

Tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta alkaen avaa Unkari tuontikatot liitteessä VIb esitetyille yhteisöstä peräisin oleville tuotteille kyseisessä liitteessä esitetyn edellytyksin.

11 artikla

Määräyksiä tuontitullien poistamisesta sovelletaan myös fiskaalisiin tulleihin.

12 artikla

Yhteisö poistaa tämän sopimuksen voimaantullessa Unkarista peräisin olevasta tuonnista kaikki vaikutukseltaan tuontitulleja vastaavat maksut.

Unkari poistaa yhteisöstä peräisin olevasta tuonnista kaikki vaikutukseltaan tuontitulleja vastaavat maksut seuraavan aikataulun mukaisesti:

	1.1.1995	1.1.1996	1.1.1997
lisenssimaksu 1 %	1 %	—	—
tulliselvitysmaksu 2 %	—	1 %	1 %
tilastointimaksu 3 %	1 %	1 %	1 %

13 artikla

Yhteisö ja Unkari poistavat keskenään asteittain viimeistään viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta

kaikki vientitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut sekä kaikki määrälliset vientirajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet lukuun ottamatta niitä, jotka saattavat olla perusteltuja kansainvälisten velvoitteiden noudattamiseksi.

14 artikla

Kumpikin sopimuspuoli ilmoittaa olevansa valmis alentamaan tulleeaan kaupassa toisen sopimuspuolen kanssa nopeammin kuin 9 tai 10 artiklassa on määrätty, jos yleinen taloudellinen tilanne ja kyseisen elinkeinoalan tilanne sen sallivat.

Assosiointineuvosto voi antaa tästä suosituksia.

15 artikla

Pöytäkirja N:o 1 sisältää määräykset siinä esitetyistä tekstiilituotteista.

16 artikla

Pöytäkirja N:o 2 sisältää määräykset Euroopan hiili- ja teräsyhteisön alaan kuuluvista tuotteista.

17 artikla

1. Tämän luvun määräykset eivät estä sitä, että yhteisö säilyttää maksuissaan liitteessä VII esitettyjen Unkarista peräisin olevien tuotteiden osalta maataloudellisen osan.

2. Tämän luvun määräykset eivät estä sitä, että Unkari sisällyttää maksuihinsa liitteessä VII esitettyjen yhteisöstä peräisin olevien tuotteiden osalta maataloudellisen osan.

II LUKU

Maatalous

18 artikla

1. Tämän luvun määräyksiä sovelletaan yh-

teisöstä ja Unkarista peräisin oleviin maataloustuotteisiin.

2. `Maataloustuotteella` tarkoitetaan tuotteita, jotka kuuluvat Unkarin tullitariffin ja yhdistetyn nimikkeistön 1—24 ryhmään ja jotka on esitetty liitteessä I, lukuun ottamatta kuitenkin kalastustuotteita, jotka on määritelty neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3687/91.

19 artikla

Pöytäkirja N:o 3 sisältää kauppamääräykset siinä esitetyistä, valmistetuista maataloustuotteista.

20 artikla

1. Yhteisö poistaa Unkarista peräisin olevien maataloustuotteiden osalta tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta ne määrälliset tuontirajoitukset, jotka tämän sopimuksen allekirjoitusajankohtana ovat vielä voimassa siinä muodossa kuin niitä sovelletaan neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3420/83 perusteella,

2. Liitteessä VIIIa ja VIIIb esitettyihin Unkarista peräisin oleviin maataloustuotteisiin sovelletaan yhteisön tullikiintiön asettamien rajoitusten mukaisesti alennettuja maksuja tai alennettuja tulleja näissä liitteissä vahvistettujen määräysten mukaisesti.

3. Liitteessä IXa esitettyjen yhteisöstä peräisin olevien maataloustuotteiden tuonnissa Unkariin ei sovelleta määrällisiä rajoituksia. Liitteessä IXb esitettyihin yhteisöstä peräisin oleviin maataloustuotteisiin ei kyseisessä liitteessä vahvistettuihin määriin saakka sovelleta määrällisiä rajoituksia.

4. Yhteisö ja Unkari myöntävät toisilleen liitteissä Xa, Xb, Xc, XIa, XIb, XIc ja XId esitetyt myönnytykset tasapuolisuuden ja vastavuoroisuuden pohjalta näissä liitteissä esitettyjen edellytysten mukaisesti.

5. Yhteisö ja Unkari tarkastelevat assosointineuvostossa jokaisen tuotteen osalta tasapuolisuuden ja vastavuoroisuuden pohjalta

mahdollisuuksia uusiin myönnytyksiin ottaen huomion maataloustuotteidensa kaupan laajuuden, niiden erityisen herkkyyden, yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan määräykset, Unkarin maatalouspoliittiset määräykset sekä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT) monenkeskisten kauppaneuvottelujen tulokset.

21 artikla

Jos toisesta sopimusvaltiosta peräisin olevien tuotteiden tuonti, johon sovelletaan 20 artiklan mukaisia myönnytyksiä, maatalousmarkkinoiden erityisen herkkyyden vuoksi aiheuttaa vakavia häiriöitä toisen sopimuspuolen markkinoilla, käy kumpikin sopimuspuoli neuvotteluja asianmukaisen ratkaisun löytämiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten ja erityisesti 30 artiklan soveltamista. Siihen saakka kunnes tällaiseen ratkaisuun päästään, voi kyseinen sopimuspuoli toteuttaa tarpeellisia pitämänsä toimenpiteet.

III LUKU

Kalastus

22 artikla

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan yhteisöstä ja Unkarista peräisin oleviin kalastustuotteiden alan markkinajärjestelyistä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3687/91 määritelmän mukaisesti.

23 artikla

Edellä 20 artiklan 5 kohtaa sovelletaan soveltuvien osin kalastustuotteisiin.

IV LUKU

Yhteiset määräykset

24 artikla

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan kaik-

keen tavarakauppaan, jos tässä luvussa tai pöytäkirjassa N:o 1, 2 tai 3 ei muuta määrätä.

25 artikla

1. Tämän sopimuksen voimaantuloajankohdan jälkeen ei yhteisön ja Unkarin välisessä kaupassa oteta käyttöön uusia tuonti- tai vientitulleja tai vaikutukseltaan vastaavia maksuja eikä jo olemassa olevia nosteta.

2. Tämän sopimuksen voimaantuloajankohdan jälkeen ei yhteisön ja Unkarin välisessä kaupassa oteta käyttöön uusia määrällisiä tuonti- tai vientirajoituksia tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä eikä jo olemassa olevia tiukenneta.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 kohta eivät millään tavalla rajoita Unkaria tai yhteisöä jatkamasta maatalouspolitiikkansa harjoittamista, eivätkä ne millään tavalla rajoita tähän politiikkaan perustuvien toimenpiteiden toteuttamista, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 20 artiklan soveltamista.

26 artikla

1. Molemmat sopimuspuolet pidättäytyvät sisäisen verotuksen kaltaisista toimenpiteistä tai menettelyistä, jotka suoraan tai välillisesti syrjivät toisen osapuolen samankaltaisia alkuperätuotteita.

2. Toisen sopimuspuolen alueelle viedyille tuotteille ei saa antaa sisäisistä maksuista palautusta, joka ylittää niiden osalta suoraan tai välillisesti kannetun maksun.

27 artikla

1. Tämä sopimus ei estä ylläpitämästä tai luomasta tulliliittoa, vapaakauppa-alueita tai rajaliikennejärjestelyjä, jos niillä ei muuteta tässä sopimuksessa määrättyjä kauppajärjestelyjä.

2. Assosiointineuvostossa käydään neuvotteluja sopimuspuolten välillä kansainvälisistä sopimuksista, sellaisen tulliliiton tai vapaa-

kauppa-alueen perustamisesta ja tarvittaessa kaikista muista tärkeistä kysymyksistä, jotka liittyvät sopimuspuolten kulloiseenkin kauppapolitiikkaan kolmansien maiden kanssa. Tällaisia neuvotteluja käydään erityisesti kolmannen maan mahdollisesti liittyessä yhteisöön, jotta varmistetaan, että tähän sopimukseen sisältyvät yhteisön ja Unkarin keskinäiset edut otetaan huomioon.

28 artikla

Unkari voi toteuttaa kestoltaan rajoitettuja poikkeusjärjestelyjä 10 artiklan ja 25 artiklan 1 kohdan osalta korkeampien tullien muodossa.

Nämä järjestelyt saavat kohdistua ainoastaan syntyvään teollisuuteen tai määrättyihin elinkeinoaloihin, joissa on meneillään rakennemuutos tai jotka ovat vakavien vaikeuksien edessä, erikoisesti jos niistä aiheutuu pahoja sosiaalisia ongelmia.

Tämän järjestelyn mukaisesti toteutetut Unkarin tuontitullit yhteisöstä peräisin oleville tuotteille saavat olla arvoltaan enintään 25 prosenttia ja niiden on jatkossakin turvattava etuuskohtelu yhteisöstä peräisin oleville tuotteille. Näitä järjestelyjä soveltaen tuotujen tuotteiden kokonaisarvo ei saa ylittää 15 prosenttia I luvussa mainittujen teollisuustuotteiden kokonaistuonnista laskettuna viimeiseltä sellaiselta vuodelta, jolta tilastot ovat käytettävissä.

Näitä toimenpiteitä sovelletaan enintään viisi vuotta, jos assosiointineuvosto ei hyväksy tähän pidennystä. Niiden voimassaolo lakkaa viimeistään siirtymäkauden päättyessä.

Näitä toimenpiteitä ei saa kohdistaa tuotteeseen, johon kohdistuneiden kaikkien tullien ja määrällisten rajoitusten tai maksujen tai vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden poistamisesta on kulunut enemmän kuin kolme vuotta.

Unkari antaa assosiointineuvostolle tiedoksi mahdolliset poikkeusjärjestelyt, jotka se

aikoo toteuttaa; yhteisön pyynnöstä käydään assosiointineuvostossa neuvotteluja kyseisistä toimenpiteistä ja kyseisestä elinkeinoalasta ennen sellaisten järjestelyjen soveltamista. Tällaisten järjestelyjen käyttöönoton yhteydessä Unkari toimittaa assosiointineuvostolle aikataulun tämän artiklan mukaisesti toteutettujen tullien poistamisesta. Tämän aikataulun mukaan on näiden tullien poistaminen aloitettava tasaisin vuosittaisin osuuksin viimeistään kahden vuoden kuluttua niiden käyttöönotosta. Assosiointineuvosto voi päättää toisenlaisesta aikataulusta.

29 artikla

Jos sopimuspuoli toteaa toisen sopimuspuolen käyttävän kaupassaan polkumyymintimenettelyä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI artiklan tarkoittamalla tavalla, voi se sopusoinnussa tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI artiklan soveltamisesta tehdyssä sopimuksessa määrättyjen edellytysten ja 33 artiklassa säädetyn menettelyn kanssa toteuttaa aiheelliset polkumyymintimenettelyn vastaiset toimenpiteet.

30 artikla

Jos tietyn tuotteen tuonti on lisääntynyt sellaisina määrinä ja sellaisin edellytyksin, että:

- kotimaisten tuottajien samankaltaisille tai suoraan niiden kanssa kilpaileville tuotteille aiheutuu tai niille uhkaa aiheutua huomattavaa vahinkoa tai
- tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa jollakin elinkeinoalalla vakavia häiriöitä tai vaikeuksia, jotka voivat johtaa taloudellisen tilanteen merkittävään heikentymiseen jollakin alueella,

yhteisö tai Unkari, sen mukaan kumpaa sopimuspuolta asia koskee, voi 33 artiklassa säädettyjen edellytysten ja menettelytapojen mukaisesti toteuttaa aiheelliset toimenpiteet.

31 artikla

Jos 13 artiklan ja 25 artiklan määräysten noudattaminen johtaa:

- i) sellaisen tuotteen jälleenvientiin kolmanteen maahan, jonka osalta viejänä oleva sopimuspuoli ylläpitää määrällisiä vientirajoituksia, vientitulleja tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä
- tai
- ii) vakavaan niukkuuteen tai sellaiseen uhkaan viejänä olevan osapuolen kannalta olennaisen tuotteen osalta

ja jos tästä aiheutuu tosiasiallisesti tai todennäköisesti viejänä olevalle osapuolelle huomattavia vaikeuksia, tämä voi 33 artiklassa määrättyjen edellytysten ja menettelytapojen mukaisesti toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Nämä toimenpiteet eivät saa olla syrjiviä ja ne on poistettava, kun olosuhteet eivät enää oikeuta niiden ylläpitämistä.

32 artikla

Jäsenvaltiot ja Unkari mukauttavat asteittain kaikki valtiolliset kauppamonopolin muodot siihen, että viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta kaikki syrjintä tuotteiden hankinta- ja kauppanpitomääräyksissä yhteisön ja Unkarin kansalaisten välillä on poistettu. Assosiointineuvostolle ilmoitetaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

33 artikla

1. Jos yhteisö tai Unkari kohdistaa 30 artiklassa mainittuja vaikeuksia aiheuttavien tuotteiden tuontiin hallinnollisen menettelyn saadakseen nopeasti tietoa kaupankäynnin kehityksestä, se ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle.

2. Yhteisö tai Unkari antavat 29, 30 ja 31 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa ennen niissä määrättyjen toimenpiteiden toteutta-

mista tai 3 kohdan d alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa niin nopeasti kuin mahdollista kaikki tarpeelliset tiedot assosiointineuvostolle molemmille osapuolille hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi.

Ensisijaisesti on toteutettava ne toimenpiteet, jotka aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa tämän sopimuksen toiminnalle.

Suojatoimenpiteet ilmoitetaan välittömästi assosiointineuvostolle, jossa niistä neuvotellaan säännöllisesti erityisesti sellaisen aika-aulun asettamiseksi, jonka mukaisesti suojatoimenpiteet voidaan mahdollisimman nopeasti poistaa.

3. Pantaessa 2 kohtaa täytäntöön, sovelletaan seuraavaa:

- a) Annetaan 30 artiklan osalta mainitussa artiklassa tarkoitettuja tilanteesta johtuvat vaikeudet tiedoksi assosiointineuvostolle niiden tarkastelua varten; tämä voi tehdä kaikki tarpeelliset päätökset niiden poistamiseksi.

Jos assosiointineuvosto tai viejänä oleva osapuoli ei kolmessakymmenessä päivässä ole tehnyt päätöstä vaikeuksien poistamisesta eikä hyväksyttävään ratkaisuun ole päästy, voi tuojana oleva osapuoli toteuttaa aiheelliset toimenpiteet ongelman ratkaisemiseksi. Nämä toimenpiteet eivät saa kohdistua laajemmalle, kuin on ilmenneiden vaikeuksien poistamiseksi välttämättä tarpeen.

- b) Ilmoitetaan 29 artiklan osalta assosiointineuvostolle polkumyynnitapausta heti, kun tuojana olevan osapuolen viranomaiset ovat aloittaneet tutkimuksen. Jos polkumyynti ei ole päättynyt kolmessakymmenessä päivässä siitä, kun asia on saatettu assosiointineuvoston käsiteltäväksi eikä hyväksyttävään ratkaisuun ole päästy, voi tuojana oleva osapuoli toteuttaa aiheelliset toimenpiteet.
- c) Ilmoitetaan 31 artiklan osalta mainitus-

sa artiklassa tarkoitetuista tilanteista johtuvat vaikeudet assosiointineuvostolle niiden tarkastelua varten.

Assosiointineuvosto voi tehdä tarpeelliset päätökset vaikeuksien poistamiseksi. Jos se ei ole tehnyt päätöstä kolmessakymmenessä päivässä siitä, kun asia on ilmoitettu sille, viejänä oleva osapuoli voi soveltaa aiheellisia toimenpiteitä kyseisen tuotteen viennin osalta.

- d) Jos nopeaa toimintaa vaativat poikkeukselliset olosuhteet tekevät ilmoittamisen tai ennalta tarkastelun mahdottomaksi, yhteisö tai tilanteen mukaan Unkari voi 29, 30 ja 31 artiklassa määritellyissä tilanteissa soveltaa välittömästi suojatoimenpiteitä, jotka ovat välttämättä tarpeen tilanteen hallitsemiseksi.

34 artikla

Pöytäkirjassa N:o 4 vahvistetaan alkuperäsäännöt tässä sopimuksessa määrättyjen tulietujen soveltamiseksi.

35 artikla

Sopimus ei estä sellaisia tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalien, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vuoksi sekä ihmisten, eläinten terveyden ja elämän tai kasvien suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka teollisen tai kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi; sopimus ei myöskään estää kultaa tai hopeaa koskevaa sääntelyä. Nämä kiellot ja rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

36 artikla

Pöytäkirjassa N:o 5 vahvistetaan erityismääräykset, joita sovelletaan kauppaan yhdeltä puolen Unkarin ja toiselta puolen Espanjan ja Portugalin kanssa.

IV OSASTO

**TYÖNTEKIJÖIDEN LIKKUVUUS, SI-
JOITTAUTUMISOIKEUS, PALVELUJEN
TARJOAMINEN**

I LUKU

Työntekijöiden liikkuvuus

37 artikla

1. Jollei jäsenvaltiossa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä muuta johdu:

- kansalaisuudeltaan unkarilaisia työntekijöitä, jotka laillisesti työskentelevät jonkin jäsenvaltion alueella, ei saa syrjiä heidän kansalaisuutensa perusteella työehdoissa, palkkauksessa eikä irtisanomisessa verrattuna kyseisen jäsenvaltion kansalaisiin;
- laillisesti jossakin jäsenvaltiossa työskentelevän työntekijän aviopuolisolla ja lapsilla, jotka asuvat siellä laillisesti, on pääsy tämän jäsenvaltion työmarkkinoille tämän työntekijän työluvan voimassaolon ajan; poikkeuksen muodostavat kausityöntekijät ja 41 artiklan mukaisten kahdenvälisen sopimusten perusteella saapuneet työntekijät, jollei näissä sopimuksissa toisin määrätä.

2. Unkari myöntää 1 kohdassa tarkoitetun kohtelun alueellaan laillisesti työskenteleville työntekijöille, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia sekä myös heidän alueellaan laillisesti asuville aviopuolisille ja lapsille, jollei Unkarissa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä muuta johdu.

38 artikla

1. Jäsenvaltioiden alueella laillisesti työskentelevien kansalaisuudeltaan unkarilaisten työntekijöiden ja heidän siellä laillisesti asuvien perheenjäsentensä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseksi, jollei jäsenvaltioissa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä muuta johdu:

— lasketaan yhteen työntekijöiden vakuutus-, työskentely- tai oleskeluajat yksittäisissä jäsenvaltioissa heidän ja heidän perheenjäsentensä vanhuus-, invaliditeetti- ja jälkeenjääneiden eläkettä sekä sairausvakuutusta varten;

— voidaan kaikki vanhuus- ja jälkeenjääneiden eläkkeet sekä työtaturma-, ammattitauti- tai työkyvyttömyyseläkkeet, jos nämä johtuvat työtaturmasta tai ammattitaudista - pois lukien vastikkeettomat suoritukset -, velallisjäsenvaltiossa tai velallisjäsenvaltioissa sovellettavien oikeussäännösten mukaisesti vapaasti siirtää;

— saavat kyseiset työntekijät perheavustuksia edellä mainituille perheenjäsenilleen.

2. Unkari myöntää 1 kohdan toisessa ja kolmannessa luetelmakohtassa tarkoitetun kohtelun alueellaan laillisesti työskenteleville työntekijöille, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia, sekä myös heidän alueellaan laillisesti asuville perheenjäsenilleen.

39 artikla

1. Assosiointineuvosto tekee 38 artiklassa vahvistettujen tavoitteiden saavuttamiseksi aiheelliset päätökset.

2. Assosiointineuvosto vahvistaa hallinnollisen yhteistyön yksityiskohdat, jotka takaavat 1 kohdassa tarkoitettujen määräysten soveltamiseksi tarpeelliset hallinto- ja valvontakuut.

40 artikla

Assosiointineuvoston 39 artiklan mukaisesti antamat säännökset eivät muuta niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat kahdenvälisistä sopimuksista Unkarin ja jäsenvaltioiden välillä, jos näissä sopimuksissa myönnetään Unkarin kansalaisille tai jäsenvaltioiden kansalaisille edullisempi kohtelu.

41 artikla

1. Ottaen huomioon jäsenvaltioiden työmarkkinatilanteen ja jollei niiden lainsäädännöstä ja työntekijöiden liikkuvuutta koskevien määräysten soveltamisesta muuta johdu:

- on unkarilaisille työntekijöille olemassa olevat helpotukset, jotka jäsenvaltiot myöntävät heille kahdenvälisen sopimusten perusteella, säilytettävä ja mahdollisuuksien mukaan niitä olisi parannettava;
- muut jäsenvaltiot tarkastelevat myönteisessä hengessä mahdollisuuksia tehdä samankaltaisia sopimuksia.

2. Assosointineuvosto tarkastelee uusien parannusten myöntämistä, mukaan lukien ammattikoulutukseen pääsyä koskevat helpotukset, sopusoinnussa jäsenvaltioissa sovellettavan lainsäädännön ja menettelytapojen kanssa ottaen huomioon jäsenvaltioiden ja yhteisön työmarkkinatilanteen.

42 artikla

Assosointineuvosto tarkastelee 6 artiklassa tarkoitetun toisen vaiheen aikana tai mahdollisesti jo aiemmin uusia keinoja ja mahdollisuuksia työntekijöiden vapaan liikkuvuuden parantamiseksi ja ottaa tällöin huomioon erityisesti Unkarin sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen sekä työskentelytilanteen yhteisössä. Assosointineuvosto antaa tästä suosituksia.

43 artikla

Yhteisö antaa Unkarille 88 artiklassa määrättyllä tavalla teknistä apua asianmukaisen sosiaaliturvajärjestelmän ja työvoimahallinnon rakentamisessa helpottaakseen Unkaria työvoimarakenteensa uudelleen suuntaamisessa taloutensa uudelleen järjestelyn yhteydessä.

II LUKU

Sijoittautumisoikeus

44 artikla

1. Unkari helpottaa 6 artiklassa mainittuna siirtymäkautena 48 artiklassa tarkoitettujen kansalaisten ja yhtiöiden sijoittautumista alueelleen. Tätä varten se myöntää:

- i) vaiheittain ja viimeistään 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen aikana yhteisön yhtiöille ja kansalaisille kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin sen omien kansalaistensa ja yhtiöidensä kohtelu; poikkeuksen muodostavat liitteessä XIIa ja XIIb esitetyt elinkeinoalat, joilla tällainen kohtelu myönnetään viimeistään 6 artiklassa tarkoitetun siirtymävaiheen päättyessä;

ja

- ii) tämän sopimuksen voimaantulosta Unkariin sijoittautuneille yhteisön yhtiöille ja kansalaisille kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin sen omien yhtiöidensä ja kansalaistensa kohtelu. Jos voimassa olevien oikeudellisten ja hallinnollisten määräysten perusteella ei tämän sopimuksen voimaantullessa voida myöntää tietyn liiketoiminnan osalta sen kaltaista kohtelua yhteisön yhtiöille ja kansalaisille, muuttaa Unkari näitä oikeudellisia ja hallinnollisia määräyksiä, jotta tämänkaltaisen kohtelu taataan viimeistään 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen päättyessä.

2. Unkari ei päätä 1 kohdassa mainitun siirtymäkauden kuluessa mistään uusista määräyksistä tai toimenpiteistä, joilla sijoittautumisen tai liiketoiminnan osalta olisi yhteisön yhtiöiden ja kansalaisten kannalta syrjivä vaikutus Unkarin omiin yhtiöihin ja kansalasiin verrattuna.

3. Jäsenvaltiot takaavat ennen tämän sopimuksen voimaantuloa unkarilaisille yhtiöille ja kansalaisuudeltaan unkarilaisille 48 artik-

lassa määritellyssä sijoittautumisessa kohtelu, joka ei ole epäedullisempi kuin niiden omien yhtiöidensä ja kansalaistensa kohtelu, sekä liiketoiminnan osalta alueelleen sijoittautuneille unkarilaisille yhtiöille ja kansalaisuudeltaan unkarilaisille kohtelu, joka ei ole epäedullisempi kuin niiden omien yhtiöidensä ja kansalaistensa kohtelu.

4. Sen estämättä mitä 1, 2 ja 3 kohdassa säädetään, myönnetään 1 ja 3 kohdassa määrätty kansallinen kohtelu sivuliikkeille, kauppaedustajan liikkeille ja itsenäistä ammattia harjoittaville kansalaisille vasta 6 artiklassa tarkoitetun toisen vaiheen alusta.

5. Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

a) `sijoittautumisella`:

- i) kansalaisten osalta oikeutta ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeutta perustaa ja johtaa yrityksiä, erityisesti yhtiöitä, jotka ovat heidän tosiasiallisessa valvonnassaan. Kansalaisten itsenäisen ammatinharjoittamiseen ja liiketoimintaan ei sisälly työnhakua tai työn vastaanottamista työmarkkinoilla eikä oikeutta päästää muiden sopimuspuolten työmarkkinoille. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta henkilöihin, jotka eivät harjoita ammattiaan täysin itsenäisesti;
- ii) yhtiöiden osalta oikeutta ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa liiketoimintaa perustamalla ja johtamalla tytäryhtiöitä, sivuliikkeitä ja kauppaedustajan liikkeitä;

b) yhtiön `tytäryhtiöllä`: yhtiötä, joka tosiasiallisesti on ensin mainitun yhtiön valvonnassa;

c) `liiketoiminnalla`: erityisesti kaupallisia toimintoja, liikkeenpitämistoimintoja, käsityöläistoimintoja ja vapaita ammatteja.

6. Assosiointineuvosto tarkastelee säännöl-

lisesti 1 kohdan i alakohdassa mainittuna siirtymäaikana mahdollisuuksia myöntää nopeammin kansallinen kohtelu liitteessä XIIa ja XIIb esitettyjen elinkeinoalojen osalta sekä liitteessä XIIc esitettyjen alojen ja toimintojen sisällyttämistä 1, 2 ja 3 kohdan soveltamisalaan. Näitä liitteitä voidaan assosiointineuvoston päätöksellä muuttaa.

Edellä 1 kohdan i alakohdassa mainittujen siirtymäaikojen päätyttyä assosiointineuvosto voi Unkarin hakemuksesta poikkeusluonteisesti välttämättömissä tapauksissa päättää pidennyksestä rajoitetuksi ajaksi jollekin liitteessä XIIa ja XIIb esitetylle alalle tai toiminnalle.

7. Tämän artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdan määräyksiä yhteisön sekä Unkarin yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumisesta ja liiketoiminnasta ei sovelleta liitteessä XIIc esitettyihin aloihin ja toimintoihin.

8. Sen estämättä mitä tässä artiklassa säädetään, on Unkarin alueelle sijoittautuneilla yhteisön yhtiöillä tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta oikeus hankkia, käyttää, vuokrata ja myydä kiinteistöjä sekä luonnonvarojen ja maatalous- ja metsätaloukseen osalta oikeus vuokrata niitä, jos se osoittautuu välittömästi tarpeelliseksi harjoitettaessa sitä liiketoimintaa, jonka vuoksi sijoittautuminen on tapahtunut. Tähän oikeuteen ei sisälly oikeutta sijoittautua harjoittamaan kiinteistöjen tai luonnonvarojen kauppaa. Unkari myöntää alueellaan yhteisön yhtiöiden sivuliikkeille ja kauppaedustajan liikkeille sekä itsenäistä ammattia harjoittaville yhteisön kansalaisille nämä oikeudet viimeistään 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen päätyttyä. Näihin oikeuksiin ei sisälly oikeutta sijoittautua harjoittamaan kiinteistöjen tai luonnonvarojen kauppaa.

45 artikla

1. Jollei 44 artiklan soveltamisesta muuta johdu ja lukuun ottamatta liitteessä XIIa esitettyjä rahoituspalveluita, jokainen sopimuspuoli voi säädellä sijoittautumista sekä yhtiöiden ja kansalaisten toimintaa alueellaan sillä edellytyksellä, että tämä säätely ei johda

toisen sopimuspuolen yhtiöiden ja kansalaisten syrjintään verrattuna sopimuspuolen omiin yhtiöihin ja kansalaisiin.

2. Liitteessä XIIa tarkoitettujen rahoituspalvelujen osalta tämä sopimus ei rajoita sopimuspuolten oikeutta päättää tarpeellisista toimenpiteistä kansallisen rahapolitiikan harjoittamiseksi eikä valvontaa koskevista säännöksistä, jotka mahdollistavat sijoittajien, tallettajien, vakuutustenottajien tai sellaisten henkilöiden suojelun, jotka ovat antaneet varansa kolmannen huostaan taikka rahoitusjärjestelmän eheyden ja tasapainon säilyttämisen. Nämä toimenpiteet eivät saa johtaa toisen sopimuspuolen yhtiöiden ja kansalaisten syrjintään verrattuna sopimuspuolen omiin yhtiöihin ja kansalaisiin.

46 artikla

Helpottaakseen yhteisön ja Unkarin kansalaisten pääsyä säänneltyihin ammatteihin ja niiden harjoittamista Unkarissa tai yhteisössä assosiointineuvosto tarkastelee, mitkä toimet ovat tarpeen kelpoisuutta osoittavien todistusten molemminpuoliseksi tunnustamiseksi. Se voi toteuttaa tätä varten kaikki tarpeelliset toimenpiteet.

47 artikla

Edellä 45 artiklan määräykset eivät estä sitä, että sopimuspuoli soveltaa erityisjärjestelyä niiden toisen sopimuspuolen yhtiöiden sijoittautumiseen sekä sivuliikkeiden ja kauppaedustajan liikkeiden liiketoimintaan, joita ei ole rekisteröity ensin mainitun sopimuspuolen alueella, jos nämä erityisjärjestelyt ovat perusteltuja sen vuoksi, että näissä sivuliikkeissä ja kauppaedustajien liikkeissä on oikeudellisia tai teknisiä eroja verrattuna sen omalla alueella perustettujen yhtiöiden sivuliikkeisiin ja kauppaedustajan liikkeisiin sekä rahoituspalvelujen osalta sen vuoksi, jos se valvontaoikeudellisten säännösten vuoksi on perusteltua. Kohtelun erilaisuus ei saa olla laajempaa kuin on välttämättä tarpeen oikeudellisten tai teknisten erojen vuoksi eikä liitteessä XIIa esitettyjen rahoituspalvelujen

osalta laajempaa kuin johtuu valvontaoikeudellisista perusteista.

48 artikla

1. Tätä sopimusta sovellettaessa tarkoitetaan `yhteisön yhtiöllä` ja vastaavasti `Unkarin yhtiöllä` yhtiötä tai toiminimeä, joka on jäsenvaltion tai Unkarin lainsäädännön mukaisesti perustettu ja jolla on sääntöjensä mukainen kotipaikka, keskushallinto tai pääasiallinen sijoittautuminen yhteisön tai vastaavasti Unkarin alueella. Jos jäsenvaltion tai Unkarin lainsäädännön mukaisesti perustetulla yhtiöllä tai toiminimiliikkeellä ei ole sääntöjensä mukaista kotipaikkaa yhteisön tai Unkarin alueella, on sen liiketoiminnan osoitettava todellista ja jatkuvaa yhteyttä jonkin jäsenvaltion tai Unkarin talouteen.

2. Tätä lukua ja tämän osaston III lukua sovelletaan myös kansainvälisen meriliikenteen osalta niihin jäsenvaltioiden tai Unkarin kansalaisiin ja meriliikenneyhtiöihin, jotka ovat sijoittautuneet muualle kuin yhteisöön tai Unkariin, mutta jotka ovat jonkin jäsenvaltion tai Unkarin kansalaisen valvonnassa, jos niille kuuluvat alukset on rekisteröity tässä jäsenvaltiossa tai Unkarissa kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

3. Tätä sopimusta sovellettaessa tarkoitetaan yhteisön ja Unkarin kansalaisilla jokaista luonnollista henkilöä, jolla on Unkarin tai jonkin jäsenvaltion kansalaisuus.

4. Tämän sopimuksen määräykset eivät rajoita osapuolen oikeutta toteuttaa kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen estämiseksi, että tämän sopimuksen määräyksin kierrettäisiin toimenpiteitä, jotka kohdistuvat kolmansien maiden pääsyyn tämän osapuolen markkinoille.

49 artikla

Tätä sopimusta sovellettaessa tarkoitetaan rahoituspalveluilla liitteessä XIIa tarkoitettuja toimintoja. Assosiointineuvosto voi laajentaa tai muuttaa mainitun liitteen soveltamisalaa.

50 artikla

Unkari voi 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen aikana sekä liitteessä XIIa ja XIIb esitettyjen elinkeinoalojen osalta 6 artiklassa mainittuna siirtymäkauna toteuttaa toimenpiteitä, jotka poikkeavat tämän luvun yhteisön yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumista koskevista määräyksistä, jos tietyssä teollisuudessa:

- on meneillään rakennemuutos, tai
- ilmenee vakavia vaikeuksia, jotka johtavat erityisen pahoihin sosiaalisiin ongelmiin Unkarissa, tai
- unkarilaiset yhtiöt tai kansalaiset menettävät markkinaosuutensa kokonaan tai ne pienenevät rajusti tietyllä elinkeino- tai teollisuudenalalla Unkarissa, tai
- Unkarissa ollaan vasta uuden teollisuuden perustamisvaiheessa.

Tällaisten toimenpiteiden:

- voimassaolo päättyy viimeistään kaksi vuotta 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen päättymisen jälkeen tai liitteessä XIIa ja XIIb esitettyjen elinkeinoalojen osalta viimeistään 6 artiklassa tarkoitetun siirtymäkauden päättyessä;
- on oltava perusteltuja ja tarpeellisia tilanteen korjaamiseksi;
- on kohdistuttava ainoastaan niihin, jotka ovat sijoittautuneet Unkariin tällaisten toimenpiteiden voimaantulon jälkeen, ja ne eivät saa johtaa syrjintään toimenpiteestä päätettäessä Unkariin jo sijoittautuneiden yhteisön yhtiöiden tai kansalaisten liiketoiminnassa verrattuna unkarilaisiin yhtiöihin ja kansalaisiin.

Suunnitellessaan ja soveltaessaan näitä toimenpiteitä Unkari myöntää, milloin se on mahdollista, yhteisön yhtiöille ja kansalaisil-

le etuuskohtelun, joka ei missään tapauksessa voi olla epäedullisempi kuin kolmannesta maasta oleville yhtiöille ja kansalaisille myönnetty kohtelu.

Ennen näiden toimenpiteiden toteuttamista Unkari neuvottelee asiasta assosointineuvostossa; se saattaa ne voimaan aikaisintaan yhden kuukauden kuluttua siitä, kun se on antanut assosointineuvostolle tiedoksi suunnitellensa konkreettiset toimenpiteet edellyttäen, että mikään välittömiä toimenpiteitä vaativa korvaamaton vahinko ei ole uhkaamassa. Tällöin Unkari neuvottelee assosointineuvostossa välittömästi näiden toimenpiteiden hyväksymisen jälkeen.

Edellä 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen päätyttyä tai liitteessä XIIa ja XIIb esitettyjen alojen osalta 6 artiklassa tarkoitetun siirtymäkauden päätyttyä Unkari toteuttaa tämänkaltaisia toimenpiteitä ainoastaan assosointineuvoston suostumuksella ja sen määrittelemien edellytyksin.

51 artikla

1. Tätä lukua ei sovelleta ilma- eikä sisävesiliikenteeseen eikä meritse tapahtuvaan kabotaasiliikenteeseen.

2. Assosointineuvosto voi antaa suosituksia parantaakseen sijoittautumista ja liiketoinnin harjoittamisen edellytyksiä 1 kohdassa mainituilla aloilla.

52 artikla

1. Poiketen siitä mitä tämän osaston I luvussa säädetään, sijoittautumiseen yhteisöstä tai Unkarista oikeutetuilla on sopusoinnussa vastaanottavan valtion voimassa olevan lainsäädännön kanssa oikeus Unkarin tai yhteisön alueella työllistää tai antaa tytäryhtiöidensä työllistää henkilöitä, joilla on jonkin yhteisön jäsenvaltion tai Unkarin kansalaisuus edellyttäen, että kysymys on 2 kohdan tarkoittamalla tavalla keskeisistä tehtävistä ja että sijoittautumiseen oikeutetut tai näiden tytäryhtiöt työllistävät yksinomaisesti nämä henkilöt. Näiden henkilöiden oleskelulupa ja

työskentelylupa koskee ainoastaan kulloistakin työskentelyjaksoa.

2. Sijoittautumiseen oikeutetun, jäljempänä 'yhtiökokonaisuus', keskeisissä tehtävissä työskentelevillä henkilöillä tarkoitetaan:

a) yhtiökokonaisuuden päällikkötason tehtävissä olevia, jotka ensisijaisesti johtavat yhtiökokonaisuutta ja saavat itse yleisiä määräyksiä pääasiallisesti johtokunnalta tai osakkeenomistajilta; heidän toimivaltaansa kuuluu:

- johtaa yhtiökokonaisuutta tai sen osastoa tai alaosastoa;
- valvoa ja tarkastaa muun teknisen tai hallinnollisen henkilöstön työskentelyä;
- henkilökohtainen toimivalta palkata tai irtisanoa työntekijöitä taikka antaa suosituksia tästä sekä ratkaista muita henkilöstökysymyksiä.

b) henkilöitä yhtiökokonaisuudessa, joilla on korkea tai poikkeuksellinen

- pätevyys tiettyihin teknistä erityisosaamista vaativiin töihin tai tehtäviin;
- osaamistaso, joka on yhtiökokonaisuuden toiminnalle, tutkimusvälineistön käytölle, sen menettelytavoille tai hallinnolle välttämätöntä.

Näihin henkilöihin voi kuulua myös luvanvaraisia ammatteja harjoittavia.

Yhtiökokonaisuuden on otettava nämä henkilöt työhönsä vähintään yhtä vuotta ennen sitä, kun se lähettää heidät edellä tarkoitettuihin tehtäviin.

53 artikla

1. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta rajoituksiin, jotka ovat perusteltuja yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden tai kansanterveyden vuoksi.

2. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta

toimintaan, johon sopimuspuolen alueella jatkuvasti tai tilapäisesti liittyy julkisen vallan käyttöä.

54 artikla

Tätä lukua ja tämän osaston III lukua sovelletaan myös yhtiöihin, joita unkarilaiset yhtiöt tai kansalaiset yhdessä yhteisön yhtiöiden tai kansalaisten kanssa valvovat tai jotka ovat näiden yksinomaisessa yhteisömuodossa.

III LUKU

Palvelujen tarjoaminen yhteisön ja Unkarin välillä

55 artikla

1. Sopimuspuolet sitoutuvat sopusoinnussa tämä luvun määräysten kanssa ja ottaen huomioon palvelujen tarjoamista koskevan alan kehityksen osapuolten alueella toteuttamaan vaiheittain tarpeelliset toimenpiteet salliakseen yhteisön tai Unkarin yhtiöiden ja kansalaisten tarjota palveluja muun kuin sen osapuolen alueelle, johon ne ovat sijoittautuneet.

2. Sopusoinnussa 1 kohdassa mainitun vapauttamisen kanssa, ja jollei 58 artiklan 1 kohdasta muuta johdu, sopimuspuolet sallivat niiden luonnollisten henkilöiden tilapäisen maahan saapumisen, jotka tarjoavat palveluja tai jotka ovat keskeisissä tehtävissä palvelujen tarjoajan henkilöstössä 52 artiklan 2 kohdan tarkoittamalla tavalla; tähän kuuluvat myös luonnolliset henkilöt, yhteisön tai Unkarin yhtiöiden tai kansalaisten edustajat, joiden maahan saapuminen on tarpeen palvelujen tarjontaa koskevien neuvottelujen tai sopimusten tekemisen vuoksi edellyttäen, että nämä edustajat eivät työskentele välittömässä myynnissä eivätkä itse henkilökohtaisesti tarjoa palveluja.

3. Assosointineuvosto toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet 1 kohdan vaiheittaiseksi toteuttamiseksi.

56 artikla

Liikennepalvelujen tarjontaan yhteisön ja Unkarin välillä sovelletaan 55 artiklan sijaan seuraavia määräyksiä:

1. Kansainvälisen meriliikenteen osalta sopimuspuolet sitoutuvat tehokkaasti noudattamaan periaatetta kaupallisiin perustein tapahtuvasta esteettömästä pääsystä markkinoille ja liikenteeseen.

a) Edellä mainittu määräys ei vaikuta oikeuksiin eikä velvollisuuksiin, jotka johtuvat jonkin sopimuspuolen tavasta soveltaa linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskevaa Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta. Linjakonferenssiin kuulumattomat varustamot saavat kilpailla konferenssiin kuuluvien varustamoiden kanssa edellyttäen, että ne noudattavat periaatetta kaupallisiin perustein tapahtuvasta vilpittömästä kilpailusta.

b) Sopimuspuolet vakuuttavat noudattavansa vapaata kilpailua kuivan ja nestemäisen irtotavaran liikenteessä.

2. Edellä 1 alakohdan periaatteiden mukaisesti:

- a) sopimuspuolet eivät jatkossa saa sisällyttää sopimukseensa kolmansien maiden kanssa sopimusmääräyksiä kuljetusosuuksista, jos tämä ei johdu siitä poikkeuksellisesta tilanteesta, että jommankumman sopimuspuolen linjavarustamoilla ei muutoin ole tosiasiallista pääsyä liikenteeseen kyseiseen kolmannen maahan ja pois sieltä;
- b) sopimuspuolet kieltävät jatkossa kahdenvälisissä sopimuksissaan määräykset kuljetusosuussopimuksesta kuivan ja nestemäisen lastin tavaraliikenteessä;
- c) sopimuspuolet poistavat tämän sopimuksen voimaantullessa kaikki yksipuoliset toimenpiteet sekä kaikki hallinnolliset, tekniset ja muut esteet, joilla voi olla rajoitta-

va tai syrjivä vaikutus palvelujen tarjontaan kansainvälisessä meriliikenteessä.

3. Sopimuspuolten kaupallisiin edellytyksiin perustuvan ja yhteensovitetun kehityksen varmistamiseksi sopimuspuolten välisen liikenteen vapauttamisessa sovitaan molempuolista markkinoille pääsyä ilma- ja maaliikenteessä koskevista edellytyksistä erityisissä liikennesopimuksissa, joiden tekemisestä sopimuspuolet neuvottelevat tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen.

4. Ennen 3 kohdan mukaisten sopimusten tekemistä eivät sopimuspuolet toteuta mitään toimenpiteitä, jotka verrattuna tämän sopimuksen voimaantuloa edeltävän päivän tilanteeseen olisivat rajoittavia tai syrjiviä.

5. Unkari mukauttaa siirtymävaiheen aikana lainsäädäntönsä yhteisön ilma- ja maaliikenteessä sovellettavaan lainsäädäntöön mukaan lukien hallinnolliset, tekniset ja muut määräykset sikäli, kuin tämä on tarpeen vapauttamisessa ja sopimuspuolten molemminpuolisessa markkinoillepääsyssä, ja sikäli, kuin tämä helpottaa henkilö- ja tavaraliikennettä.

6. Yhdenmukaisesti yhteisen edistymisen kanssa tämän luvun tavoitteiden toteuttamisessa assosiointineuvosto tarkastelee sitä, miten tarpeelliset edellytykset palvelujen tarjonnan vapauden parantamiseksi ilma- ja maaliikenteessä voidaan saavuttaa.

57 artikla

Tässä luvussa tarkoitettuihin kysymyksiin sovelletaan 53 artiklaa.

IV LUKU

Yleiset määräykset

58 artikla

1. Tämän sopimuksen IV osastoa sovellettaessa eivät mitkään tämän sopimuksen määräykset estä osapuolia soveltamasta oikeudellisia ja hallinnollisia määräyksiään maahan

saapumisesta ja maassa oleskelusta, työskentelystä, työskentelyedellytyksistä, luonnollisten henkilöiden sijoittautumisesta ja palvelujen tarjonnasta edellyttäen, että nämä määräykset eivät johda siihen, että ne mitätöivät tai rajoittavat etuja, jotka kuuluvat jollekin sopimuspuolelle tietyn sopimusmääräyksen perusteella. Tämä määräys ei rajoita 53 artiklan soveltamista.

2. Tämän sopimuksen IV osaston II, III ja IV luvun määräyksiä mukautetaan assosiointineuvoston päätöksellä Uruguay'n kierroksen yhteydessä palvelujen tarjonnasta käytävien neuvottelutulosten huomioon ottamiseksi ja erityisesti sen varmistamiseksi, ettei mikään tämän sopimuksen määräys edellytä kohtelua, joka olisi epäedullisempi kuin kohtelu, jonka palvelujen kauppaa koskeva GATS-yleissopimus takaisi vastaisuudessa.

V OSASTO

MAKSUT, PÄÄOMALIIKENNE, KILPAILU JA MUUT TALOUDELLISET MÄÄRÄYKSET, LAINSÄÄDÄNTÖJEN LÄHENTÄMINEN

I LUKU

Juoksevat maksut ja pääomien liikkuvuus

59 artikla

Sopimuspuolet sitoutuvat sallimaan vaihdettavassa valuutassa kaikki maksutaseeseen kuuluvat juoksevat maksut, jos niiden perustana olevat liiketoimet liittyvät tämän sopimuksen mukaiseen tavaroiden, henkilöiden tai palvelujen vapaaseen liikkuvuuteen sopimuspuolten välillä.

60 artikla

1. Jäsenvaltiot ja Unkari takaavat tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta pääomatasesuoritusten osalta pääoman vapaan liikkuvuuden suorissa sijoituksissa vastaanottavan valtion lainsäädännön mukaisesti pe-

rustettuihin yhtiöihin sekä sijoituksissa, jotka on tehty IV osaston II luvun määräysten mukaisesti, samoin kuin näiden sijoitusten rahaksi muuttamisen ja niiden sekä niistä mahdollisesti saatavien voittojen kotiuttamisen. Poiketen siitä, mitä edellä määrätään, taataan pääoman vapaa liikkuvuus ja edellä mainittu rahaksi muuttaminen ja kotiuttaminen 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen päättymiseen asti kaikille sellaisille sijoituksille, jotka ovat yhteydessä yhteisön sivuliikkeiden ja kauppaedustajan liikkeiden sijoittautumiseen tai Unkarissa itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivien IV osaston II luvun mukaisesti yhteisön kansalaisten sijoittautumiseen.

2. Jäsenvaltiot eivät tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta eikä Unkari 6 artiklassa tarkoitetun toisen vaiheen alettua ota käyttöön yhteisössä ja Unkarissa asuvien henkilöiden välisiin pääomanliikkeisiin ja niihin liittyviin juokseviin maksuihin vaikuttavia uusia valuuttarajoituksia eivätkä ne myöskään muuta voimassa olevia rajoituksiaan ankarammiksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

3. Mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, ei estä Unkaria rajoittamasta kansalaistensa ja yhtiöidensä sijoituksia ulkomaille.

4. Osapuolet neuvottelevat keskenään yhteisön ja Unkarin välisen pääomien liikkuvuuden helpottamisesta ja tämän sopimuksen tavoitteiden edistämisestä.

61 artikla

1. Osapuolet toteuttavat 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen aikana toimenpiteitä luodakseen tarvittavat edellytykset sille, että yhteisön lainsäädäntöä pääomien vapaasta liikkuvuudesta voidaan asteittain soveltaa.

2. Assosiointineuvosto tarkastelee 6 artiklassa tarkoitetun toisen vaiheen aikana keinoja ja mahdollisuuksia soveltaa täysimääräisesti yhteisön lainsäädäntöä pääomien vapaasta liikkuvuudesta.

II LUKU

Kilpailu ja muut taloudelliset määräykset

62 artikla

1. Tämän sopimuksen moitteettomaan toimintaan soveltumattomia ovat, jos ne ovat omiaan vaikuttamaan yhteisön ja Unkarin väliseen kauppaan:

i) kaikki yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua;

ii) yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö yhteisön tai Unkarin alueella tai niiden merkittävällä osalla;

iii) kaikki julkiset avustukset, jotka suosiesaan tiettyjä yrityksiä tai tuotannonaloja vääristävät kilpailua tai uhkaavat vääristää sitä.

2. Kaikki menettelytavat, jotka ovat vastoin tämän artiklan määräyksiä, arvioidaan niiden perusteiden mukaan, jotka ilmenevät Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 85, 86 ja 92 artiklasta.

3. Assosiointineuvosto antaa kolmen vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta päätöksellään 1 ja 2 kohdan täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset määräykset.

4. a) Sovellettaessa 1 kohdan iii alakohtaa sopimuspuolet sopivat, että ensimmäisen viiden vuoden aikana tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta arvioitaessa kaikkia Unkarin myöntämiä julkisia avustuksia on otettava huomioon se, että Unkari rinnastetaan Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisiin alueisiin. Ottaen huomioon Unkarin taloudellisen tilanteen assosiointineuvosto päättää, onko tätä ajanjaksoa pidennettävä vielä uusilla viisivuotisjaksoilla.

b) Osapuolet huolehtivat julkisten avustusten avoimuudesta antaen muun muassa vuo-

sittain toiselle osapuolelle kertomuksen ilmoittaen avustusten kokonaismäärän ja niiden jakaantumisen sekä antavat eri hakemuksesta myös tiedot avustusjärjestelmistä. Sopimuspuolen hakemuksesta antaa sopimuspuoli tiedot julkisten avustusten antamisesta määrättyssä yksittäistapauksessa.

5. Tämän sopimuksen III osaston II ja III luvussa mainittuihin tuotteiden osalta:

— ei sovelleta 1 kohdan iii alakohtaa;

— arvioidaan kaikkia menettelytapoja, jotka ovat vastakkaisia 1 kohdan i alakohdalle niiden perusteiden mukaan, joita yhteisö Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 42 ja 43 artiklan nojalla on vahvistanut, ja erityisesti neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 26/1962 ilmenevien perusteiden mukaan.

6. Jos yhteisö tai Unkari arvioi, että tietty menettelytapa on yhteensoveltumaton tämän artiklan 1 kohdan kanssa:

— ja että sitä ei ole asianmukaisesti säännelty 3 kohdassa mainituissa täytäntöönpanomääräyksissä

— ja jos näiden sääntöjen puuttuessa tällaiset menettelytavat aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttavaa merkittävää vahinkoa toisen sopimuspuolen eduille tai sen kotimaiselle elinkeinoalalle mukaan lukien palvelualat,

voi se neuvoteltuaan asiasta assosiointineuvostossa tai saatettuaan asian assosiointineuvoston käsiteltäväksi neuvotteluja varten kolmenkymmenen työpäivän kuluttua toteuttaa aiheelliset toimenpiteet.

Jos nämä menettelytavat ovat yhteensoveltumattomat 1 kohdan iii alakohdan kanssa, voidaan tällaisia aiheellisia toimenpiteitä toteuttaa, jos niihin sovelletaan tullitariffeja ja kauppaa koskevaa yleissopimusta, vain sopu-
sopuoinnussa tämän sopimuksen menettelyjen ja edellytysten mukaisesti, tai muun asian

koskevan GATT:in yhteydessä neuvotellun ja osapuolten välillä sovellettavan menettelyn mukaisesti.

7. Osapuolet vaihtavat keskenään tietoja ottaen huomioon tarpeelliset ammatti- ja liiketalouden säilyttämisestä johtuvat rajoitukset, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta mitään 3 kohdan mukaisesti hyväksytyjä toisensisältöisiä määräyksiä.

8. Tätä artiklaa ei sovelleta Euroopan teräs- ja hiiliyhteisön soveltamisalaan kuuluviin pöytäkirjan N:o 2 mukaisiin tuotteisiin.

63 artikla

1. Osapuolet välttävät mahdollisuuksien mukaan toteuttamasta rajoittavia toimenpiteitä mukaan lukien maksutaseen vuoksi perustellut tuontia koskevat toimenpiteet. Jos osapuoli kuitenkin toteuttaa tällaisia toimenpiteitä, se antaa niin pian kuin mahdollista toiselle osapuolelle aikataulun niiden poistamisesta.

2. Jo toteutuneiden maksutasevaikeuksien tai yhtä taikka useampaa yhteisön jäsenvaltiota tai Unkaria vakavasti uhkaavien maksutasevaikeuksien vuoksi voi yhteisö tai Unkari noudattaen tullitariffeja ja kauppaa koskevassa yleissopimuksessa asetettuja edellytyksiä ottaa määrääjäksi käyttöön rajoitustoimenpiteitä mukaan lukien tuontia koskevat toimenpiteet, jotka eivät saa laajuudeltaan ylittää sitä, mikä maksutaseen korjaamiseksi on välttämättä tarpeen. Tapauksen mukaan antaa yhteisö tai Unkari tällöin toiselle osapuolelle viipymättä tiedon tästä.

3. Mahdollisia rajoittavia toimenpiteitä ei sovelleta siirtoihin, jotka liittyvät sijoituksiin ja erityisesti sijoitusten tai uudelleen sijoitettujen varojen kotiuttamiseen eikä mihinkään muihinkaan näistä johtuviin tuloihin.

64 artikla

Julkisten yritysten sekä jäsenvaltioilta erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia saaneiden yritysten osalta assosiointineuvosto huolehtii siitä, että kolmannelta vuodesta alkaen tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta nouda-

tetaan Euroopan talousyhteisön perustamis-sopimuksesta ja erityisesti sen 90 artiklasta ilmeneviä periaatteita sekä niitä periaatteita, jotka ilmenevät Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen Bonnin huhtikuun 1990 kokouksen päätösasiakirjasta, erityisesti yrittäjien päätöksentekovapautta.

65 artikla

1. Unkari parantaa edelleen henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojaa saavuttaakseen viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantulosta yhteisössä olevaan suojan verrattavissa olevan tason; tähän kuuluvat myös keinot näiden oikeuksien toteuttamisen varmistamiseksi.

2. Unkari hakee viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta liittymistä Münchenissä 5 päivänä lokakuuta 1973 allekirjoitettuun, eurooppalaisen patentin myöntämistä koskevaan sopimukseen ja liittyy myös kaikkiin muihin, liitteessä XIII olevassa 1 kohdassa esitettyihin monenvälisiin sopimuksiin henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojasta, joihin jäsenvaltiot ovat liittyneet tai joita ne tosiasiallisesti soveltavat.

66 artikla

1. Sopimuspuolet pitävät aiheellisena avata pääsyn julkisille markkinoille syrjimättömyyden ja molemminpuolisuuden pohjalta, erityisesti GATT:in yhteydessä.

2. Sopimuksen voimaantulosta alkaen 48 artiklassa tarkoitetuille unkarilaisille yhtiöille myönnetään yhteisössä pääsy julkisten markkinoiden jakomenettelyyn yhteisön asiaa koskevien edellytysten mukaisesti, joiden mukaan niitä ei voi kohdella epäedullisemmin kuin yhteisön yhtiöitä.

Edellä 48 artiklassa tarkoitetuille yhteisön yhtiöille myönnetään viimeistään 6 artiklassa tarkoitetun siirtymäkauden päättyessä pääsy julkisten markkinoiden jakomenettelyyn Unkarissa edellytyksin, joiden mukaan niiden kohtelu ei ole epäedullisempaa kuin Unkarin yhtiöille myönnetty kohtelu.

Yhteisön yhtiöillä, jotka ovat sijoittautuneet Unkariin IV osaston II luvun määräysten mukaisesti, on tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen pääsy julkisten markkinoiden jakomenettelyyn edellytyksin, joiden mukaan niiden kohtelu ei ole epäedullisempaa kuin Unkarin yhtiöille myönnetty kohtelu.

Assosiointineuvosto tarkastelee säännöllisesti, voiko Unkari ennen siirtymäkauden päättymistä myöntää kaikille yhteisöstä oleville yhtiöille pääsyn julkisten markkinoiden jakomenettelyyn Unkarissa.

3. Julkisten hankintojen toteuttamiseen liittyvään sijoittautumiseen, liiketoimintaan ja palvelujen tarjontaan yhteisön ja Unkarin välillä samoin kuin työskentelyyn ja työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen sovelletaan 37—57 artiklaa.

III LUKU

Lainsaadantojen lähentäminen

67 artikla

Sopimuspuolet tunnustavat, että olemassa olevan ja vastedes säädettävän Unkarin lainsäädännön lähentäminen yhteisön lainsäädäntöön on olennainen edellytys Unkarin taloudelliselle yhdentymiselle yhteisöön. Unkari huolehtii siitä, että sen vastedes säädettävä lainsäädäntö on yhteisön lainsäädännön kanssa mahdollisimman yhteensopiva.

68 artikla

Lainsäädännön lähentäminen sisältää erityisesti seuraavat alueet: tullioikeus, yhtiöoikeus, pankkioikeus, yritysten kirjanpito ja verotus, henkinen omaisuus, työntekijöiden suojelu työpaikalla, rahoituspalvelut, kilpailusäännöt, ihmisten ja eläinten terveyden ja elämän suojelu sekä kasvien säilyttäminen, elintarvikelainsäädäntö, kuluttajasuoja, välilinen verotus, tekniset määräykset ja standardit, liikenne ja ympäristö.

69 artikla

Yhteisö antaa Unkarille teknistä apua näi-

den toimenpiteiden toteuttamisessa; tähän voi muun ohella kuulua:

- asiantuntijavaihto;
- tietojen toimittaminen;
- kokousten järjestäminen;
- koulutustoimenpiteet;
- apu asiaa koskevan yhteisön lainsäädännön kääntämisessä.

VI OSASTO

TALOUDELLINEN YHTEISTYÖ

70 artikla

1. Yhteisö ja Unkari ovat yhteistyössä vahvistaakseen taloudellisia suhteitaan mahdollisimman laajalti molempien sopimuspuolten eduksi sekä Unkarin avustamiseksi sen kehityksessä.

2. Poliittiset toimenpiteet Unkarin taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen hyväksi, erityisesti toimenpiteet teollisen talouden hyväksi, mukaan lukien kaivosteollisuus, rakentaminen, sijoitukset, maatalous, energia, liikenne, televiestintä, alueellinen kehitys ja matkailuliikenne, perustuvat pitkäaikaisen kestäväen kehityksen periaatteelle. Tämä edellyttää, että ympäristövaatimukset otetaan näissä toimenpiteissä alusta alkaen täysimääräisesti huomioon.

Näissä poliittisissa toimenpiteissä otetaan lisäksi huomioon pitkäaikaisen kestäväen sosiaalisen kehityksen vaatimukset.

3. Erityistä huomiota olisi annettava toimenpiteille, jotka voivat vahvistaa alueellista yhteistyötä.

71 artikla

Teollinen yhteistyö

1. Yhteistyössä edistetään erityisesti:

- taloudellisten toimijoiden teollista yhteistyötä yhteisön ja Unkarin välillä, ennen kaikkea yksityissektorin vahvistamista;
- yhteisön osallistumista Unkarin pyrki- myksiin niin julkisella kuin yksityisel- läkin sektorilla nykyaikaistaa ja raken- teellisesti uudistaa teollisuuttaan ympä- ristön suojelun huomioon ottaen;
- yksittäisten elinkeinoalojen rakenteel- lista uudistamista;
- uusien yritysten perustamista kasvu- mahdollisuuksia tarjoaville aloille;
- teknologian ja taitotiedon siirtämistä.

2. Teollisen yhteistyön aloitteissa otetaan huomioon Unkarin asettamat ensisijaisuudet. Aloitteiden tavoitteena on erityisesti luoda asianmukaiset ja avoimet kehysedellytykset yrityksille sekä parantaa johtamistaitoja.

72 artikla

Sijoitusten edistäminen ja niiden suoja

1. Yhteistyön tavoitteena on säilyttää suotuisat olosuhteet ja oikeudelliset edellytykset kotimaisille ja ulkomaisille yksityisille sijoituksille, jotka ovat olennaisia Unkarin taloudelliselle ja teolliselle jälleenrakentamiselle, sekä tarvittaessa myös parantaa niitä. Yhteis- työn tavoitteena on lisäksi edistää ulkomaisia sijoituksia Unkariin ja yksityistämistä Unka- rissa.

2. Yhteistyötä toteutetaan seuraavin muo- doin:

- tarvittaessa jäsenvaltiot ja Unkari teke- vät sijoitusten edistämisen- ja suojeluso- pimuksia mukaan lukien sopimukset voittojen siirrosta ja pääoman kotiutuk- sesta;
- sääntelyn purkamisen jatkaminen ja ta- louden perusrakenteiden parantaminen;
- tietojen vaihto sijoituksia koskevasta oikeudellisesta ja hallinnollisesta sään-

telystä sekä niitä koskevista hallinto- käytännöistä;

- tietojen vaihto sijoitusmahdollisuuksis- ta myyntinäyttelyjen, esittelytilaisuuksien, kauppaviikkojen ja muiden tilai- suuksien yhteydessä;
- sijoitusten edistämiskampanjojen jär- jestäminen Unkarissa ja yhteisössä.

73 artikla

Teollisuusstandardit sekä vaatimusten- mukaisuuden arviointi

1. Yhteistyön tavoitteena on laatuvaatimus- ten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin erojen pienentäminen.

2. Tätä varten yhteistyön tavoitteena on eri- tyisesti seuraavaa:

- yhteisön teknisen sääntelytoimen sekä eurooppalaisten standardien ja vaati- mustenmukaisuuden arviointimenette- lyjen käyttöönoton edistäminen;
 - tarvittaessa sopimusten teko molem- minpuolisesta tunnustamisesta tällä alalla;
 - rohkaista Unkaria osallistumaan työhön asiantuntijajärjestöissä (CEN, CENE- LEC, ETSI, EOTC);
 - Unkarin tukeminen eurooppalaisissa mittaus- ja testausohjelmissa;
 - tuotannon ja tuotantomenetelmien laa- duntarkkailua koskevien teknisten ja menetelmällisten tietojen vaihto asiasta kiinnostuneiden osapuolten välillä.
3. Tarvittaessa yhteisö myöntää Unkarille teknistä apua.

74 artikla

Tieteen ja tekniikanalan yhteistyö

1. Sopimuspuolet velvoittautuvat edistä-

mään yhteistyötä tutkimuksessa ja teknisessä kehitystyössä. Seuraaville toimenpiteille annetaan erityistä huomiota:

- tieteen ja tekniikan alan tietojen vaihto mukaan lukien tiedot kulloisestakin politiikasta sekä kulloisistakin tämän alan toimista;
- yhteisten tieteellisten tapaamisten järjestäminen tieteen ja tekniikan kehityksen alalla (seminaarit ja työpajat);
- yhteiset tutkimus- ja kehitystyöt tieteellisen kehityksen edistämiseksi sekä teknologian ja taitotiedon siirtymiseksi;
- opetustoimenpiteet ja liikkuvuusohjelmat molempien puolten tutkijoille ja asiantuntijoille;
- uusien tekniikoiden tutkimiselle ja soveltamiselle suotuisten olosuhteiden aikaansaaminen ja tutkimustuloksia koskevan henkisen omaisuuden asianmukaisen suojan toteuttaminen;
- osallistumien yhteisön ohjelmiin sopusoinnussa 3 kohdan kanssa;
- yhteisön tuki Unkarin osallistumiselle asiaa koskeviin eurooppalaisiin tutkimus- ja kehitysohjelmiin.

Tarvittaessa annetaan teknistä apua.

2. Assosiointineuvosto vahvistaa asianmukaiset menettelyt yhteistyön kehittämiseksi.

3. Yhteistyötä yhteisön tutkimusta ja teknistä kehitystä koskevan puiteohjelman mukaisesti säädellään erityisissä sopimuksissa, jotka kumpikin sopimuspuoli neuvottelee ja hyväksyy omaksumiensa menettelytapojen mukaisesti.

75 artikla

Opetus ja ammattikoulutus

1. Yhteistyön tavoitteena on ihmisten voimavarojen tasapainoinen kehitys sekä

yleisen koulutustason ja ammattipätevyyden nostaminen Unkarissa ottaen huomioon alueet, joilla on Unkarille ensisijainen merkitys.

2. Yhteistyöhön kuuluvat seuraavat alueet:

- yleisen opetustoimen ja ammattikoulutuksen uudistaminen;
- alkeisopetus, ammattikoulutus, johtamiskoulutus ja yliopisto-opetus;
- koulutus työpaikalla ja aikuiskoulutus;
- harjoittelijoiden koulutus työpaikalla;
- uudelleenopetus ja sopeutus työmarkkinoihin;
- yhteisön kielten ja unkarin kielen opetus;
- opetustoiminnan edistäminen Euroopaa koskevissa opinnoissa soveltuvissa opetuslaitoksissa;
- vieraiden kielten oppimisen yleisten edellytysten parantaminen;
- etäopiskelun ja uusien koulutusmenetelmien kehittäminen;
- stipendien ja apurahojen myöntäminen;
- opetus- ja opiskeluvälineiden toimittaminen.

3. Kehitetään institutionaaliset perustat ja suunnitelmat yhteistyölle, ensinnäkin Euroopan koulutussäätiön kanssa sen perustamisen jälkeen sekä Unkarin osallistumisella TEMPUS-ohjelmaan. Unkarin osallistumista myös muihin yhteisön ohjelmiin voidaan tässä yhteydessä tarkastella sopusoinnussa yhteisön menettelyjen kanssa.

4. Yhteistyön avulla edistetään suoria työsuhteita opetuslaitosten sekä opetuslaitosten ja yritysten välillä, työvoiman, opiskelijoiden ja hallintohenkilöstön liikkuvuutta ja vaihtoa, käytännön työharjoittelua ja ammattikoulutusta ulkomailla, opetussuunnitelmien kehittä-

tämistä, opetusmateriaalin suunnittelua ja välineiden toimittamista opetuslaitoksille.

Yhteistyön myöhempänä tavoitteena on tutkintotodistusten ja opiskeluaikojen moollemminpuolinen tunnustaminen.

5. Yhteistyön tavoitteena kääntämisen alalla on ensisijaisesti kääntäjien ja tulkkien kouluttaminen ja yhteisön kielellisten käsitteiden ja standardien tuntemuksen lisääminen.

76 artikla

Maatalous ja maatalouteen liittyvä teollisuus

Yhteistyön tavoitteena tällä alueella on Unkarin maatalouden ja maatalouteen liittyvän teollisuuden nykyaikaistaminen, uudelleen järjestely ja yksityistäminen. Tämä tarkoittaa erityisesti seuraavaa:

- yksityisten maatalousyritysten ja yritysverkkojen kehittäminen, varastointi- ja markkinointitekniikat jne.;
- maaseudun infrastruktuurin nykyaikaistaminen (liikenne, vesihuolto, televiestintä);
- maaseudun aluesuunnittelu, mukaan lukien rakentamis- ja kaupunkisuunnittelu;
- tuottavuuden lisääminen laadun ja asianmukaisten keinojen ja tuotteiden avulla; ympäristönsuojelutekniikoiden käyttöönoton koulutus ja valvonta yhdessä tuotantovälineiden kanssa;
- jalostusyritysten ja niiden kaupan pitämistä koskevien menetelmien uudelleen järjestely, kehittäminen ja nykyaikaistaminen;
- teollisen yhteistyön edistäminen maataloudessa ja taitotiedon vaihto erityisesti yhteisön ja Unkarin yksityisen sektorin välillä;

- yhteistyön kehittäminen eläinten ja kasvien terveyden suojelussa tavoitteena asteittain yhdenmukaistaa säännöt yhteisön vastaaviin avustamalla koulutustoimenpiteissä ja tarkastusten toteuttamisessa;
- maatalouden tiedotusjärjestelmiä koskevan tehokkaan yhteistyön aloittaminen ja kehittäminen;
- yhteisön mallien kanssa yhteensopivan laatutakuun valvontajärjestelmiä koskevan tehokkaan yhteistyön aloittaminen ja kehittäminen;
- Unkarin maaseudun eheän kehittämisen edistäminen;
- tietojen vaihto maatalouspolitiikasta ja maatalouden lainsäädännöstä;
- kouluihin tapahtuvaan maidonjakeluun liittyvä tekninen apu ja siihen liittyvän taitotiedon siirtäminen Unkariin.

77 artikla

Energia

1. Yhteistyötä kehitetään markkinataloudellisten periaatteiden perustalta ja ottaen huomioon Unkarin ja yhteisön markkinoiden asteittainen yhdentyminen.

2. Yhteistyö keskittyy erityisesti seuraavaan:

- infrastruktuurin nykyaikaistaminen;
- huollon parantaminen ja monipuolistaminen;
- energiapolitiikan suunnittelu ja kehittäminen;
- energia-alan hallinto ja koulutus;
- energiavoimavarojen kehittäminen;

- energian säästön ja sen tehokkaan käytön edistäminen;
- energian tuotannon ja sen käytön ympäristövaikutukset;
- ydinenergia-ala;
- sähkö- ja kaasuala, myös ottaen huomioon mahdollisuus eurooppalaisten jakeluverkkojen yhteenliittämisestä;
- tämän alan yhteistyön kehysedellytysten suunnittelu;
- teknologian ja taitotiedon siirtäminen;
- energiamarkkinoiden voimakkaampi avaaminen sekä kaasun ja sähkön kauttakuljetuksen helpottaminen.

78 artikla

Ydinenergian turvallisuus

1. Yhteistyön tavoitteena on ensisijaisesti parantaa ydinenergian käytön turvallisuutta.
2. Yhteistyö ulottuu ennen kaikkia seuraaville alueille:
 - ydinenergian turvallisuus, suojelu ja johto ydinenergia-alan suuronnettomuuksissa;
 - säteilynsuojelu mukaan lukien ympäristösäteilyn valvonta;
 - polttoainekierron ongelmat, ydinenergia-aineiden turvallinen säilyttäminen;
 - radioaktiivisista jätteistä huolehtiminen;
 - ydinvoimalan käytön lopettaminen ja sen purku;
 - saasteiden puhdistus.
3. Yhteistyöhön kuuluu myös tietojen ja kokemusten vaihto sekä tutkimus- ja kehitystyö 74 artiklan mukaisesti.

79 artikla

Ympäristö

1. Sopimuspuolet kehittävät ja voimistavat yhteistyötään ympäristövahinkojen torjunnassa, jonka merkityksen ne arvioivat ensisijaiseksi.

2. Yhteistyö keskittyy seuraavaan:

- pilaantumisasasteen tehokas valvonta;
- alueellisen pilaantumisen sekä rajan yli kulkeutuvan ilman ja veden pilaantumisen torjunta;
- tehokas energian tuotanto ja käyttö, teollisuuslaitosten turvallisuus;
- kemikaalien luokitus ja niiden vaaraton käyttö;
- veden laatu, erityisesti rajat ylittävät vesivirrat;
- jätteiden vähentäminen, uudelleen käyttö ja niistä puhtaasti huolehtiminen; Baselin yleissopimuksen täytäntöönpano;
- maatalouden vaikutukset ympäristöön; maaperän eroosio, metsien, kasviston ja eläimistön suojelu;
- aluesuunnittelu, mukaan lukien rakentamis- ja kaupunkisuunnittelu;
- taloudellisten ja verotuksellisten keinojen käyttö;
- maailmanlaajuiset ilmastomuutokset;
- raskaasti kuormitettujen teollisuusalueiden ympäristön kunnostaminen;
- ihmisen terveyden suojelu ympäristövaaroilta.

3. Tätä varten sopimuspuolet työskentelevät yhdessä erityisesti seuraavilla alueilla:

- teknologian ja taitotiedon siirtäminen;
- tietojen ja asiantuntijoiden vaihto, myös puhtaan teknologian siirtämisessä;
- koulutusohjelmat;
- lainsäädäntöjen lähentäminen (yhteisön oikeus);
- yhteistyö alueellisella tasolla (myös Euroopan ympäristökeskuksessa yhteisön perustettua sen) ja kansainvälisellä tasolla;
- toimintasuunnitelmien kehittäminen, erityisesti maailmanlaajuisten ympäristökysymysten ja ilmastomuutosten osalta;
- ympäristön suojelun parantaminen ennen kaikkea vesihuollossa.

80 artikla

Vesihuolto

Sopimuspuolet kehittävät yhteistyötään vesihuollon eri alueilla ottaen erityisesti huomioon:

- ympäristöystävällisen vesien käytön rajan ylittävillä valuma-alueilla, joilla ja järvillä;
- vesihuoltoa ja veden teknisiä säätelymenetelmiä koskevien määräysten yhdenmukaistaminen (direktiivit, raja-arvot, säännöt, oikeudelliset ja huolto-toimenpiteet);
- vesihuollon tutkimuksen ja kehityksen sekä tieteellisen perustan nykyaikais-taminen.

81 artikla

Liikenne

1. Sopimuspuolet kehittävät ja voimistavat yhteistyötään mahdollistaakseen Unkarin toteuttavan seuraavaa:

- liikenneolojen uudelleenjärjestely ja nykyaikaistaminen;
- henkilöstön ja tavaraliikenteen sekä liikennemarkkinoille pääsyn parantaminen hallinnollisten, teknisten ja muiden esteiden poistamisella;
- yhteisön kauttakuljetusten helpottaminen Unkarissa maantie-, rautatie-, sisävesi- ja yhdistetyissä kuljetuksissa;
- yhteisön vastaaviin verrattavissa olevien liiketoimintaa koskevien säädösten antaminen.

2. Yhteistyöhön kuuluu erityisesti:

- koulutusta, taloutta, oikeutta ja tekniikkaa koskevat ohjelmat;
- tekninen apu, neuvonta ja tietojen vaihto (kokoukset ja seminaarit);
- välineiden toimittaminen Unkarin infrastruktuurin kehittämiseksi.

3. Ensisijaiset yhteistyöalueet ovat:

- maanteiden, sisävesiväylien, rautateiden sekä molemminpuolisen kiinnostuksen kohteena ja osana Euroopan laajuisia liikenneyhteyksiä olevien keskeisten reittien satamien ja lentokenttien rakentaminen ja nykyaikaistaminen;
- rautateiden ja lentokenttien hallinto, mukaan lukien yhteistyö toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä;
- aluesuunnittelu, mukaan lukien rakentamis- ja kaupunkisuunnittelu;
- teknisten välineiden uudistaminen sopuinnassa yhteisön sääntöjen kanssa, ennen kaikkea yhdistetyissä kuljetuksissa rautatie/maantie, konttikuljetuksissa sekä siirtokuormauksissa;
- yhteistyö yhteisön liikennepolitiikan kanssa yhteensopivan liikennepolitiikan kehittämisessä.

82 artikla

Televiestintä, postipalvelut, yleisradio ja televisio

1. Sopimuspuolet laajentavat ja vahvistavat yhteistyötään tällä alueella ja toteuttavat tätä varten erityisesti seuraavia toimenpiteitä:

- tietojen vaihto televiestintäpolitiikasta;
- teknisten ja muiden tietojen vaihto samoin kuin seminaarien, työpajojen ja konferenssien järjestäminen molempien osapuolten asiantuntijoille;
- koulutus ja neuvonta;
- teknologian siirto;
- molempien osapuolten toimivaltaisten toimielinten toteuttamat yhteiset hankkeet;
- eurooppalaisten standardien, todistusjärjestelmien ja yhdenmukaistamissäännösten edistäminen;
- uusien viestintävälineiden, -palvelujen ja -yksiköiden kehittymisen edistäminen, erityisesti niiden kaupallisten sovellutusten edistäminen.

2. Nämä toimenpiteet keskittyvät seuraaville ensisijaisille alueille:

- unkarilaisen televiestintäverkon nykyaikaistaminen ja sen liittäminen eurooppalaiseen ja kansainvälisiin verkoihin;
- yhteistyö eurooppalaisten standardointielinten kanssa;
- Euroopan laajuisten järjestelmien yhdenmukaistaminen; televiestinnän alueen oikeudelliset ja hallinnolliset määräykset;
- postipalvelujen sekä yleisradio- ja televisio toiminnan nykyaikaistaminen Unkarissa mukaan lukien näitä koskevat

oikeudelliset ja hallinnolliset määräykset;

- televiestintäalan, postitoiminnan sekä yleisradio- ja televisio toiminnan hallinto uudessa taloudellisessa ympäristössä: organisaatorakenteet, toimintasuunnitelmat ja suunnittelu, hankintaperiaatteet;
- aluesuunnittelu, mukaan lukien rakentamis- ja kaupunkisuunnittelu.

83 artikla

Pankit, vakuutukset ja muut rahoituspalvelut

1. Sopimuspuolet ovat yhteistyössä tavoitteenaan kehittää Unkarin pankki-, vakuutus- ja muita rahoituspalvelualoja.

2. Yhteistyöllä pyritään seuraavaan:

- kirjanpitojärjestelmän yhdenmukaistaminen eurooppalaiseen sääntöihin;
- pankkeja ja rahoituspalveluja koskevien ja niiden valvontaa koskevien määräysten yhdenmukaistaminen;
- yhteisön ja Unkarin lainsäädännön kääntämisen valmistelu;
- termistösanastojen valmistelu;
- tietojen vaihto erityisesti suunnitteilla olevasta lainsäädännöstä;
- rahoitusalan kirjallisuuden toimittaminen Unkariin sekä tämän alan tiedotus- ja asiakirjakeskusten perustamisen tukeminen.

3. Tätä varten yhteistyöhön sisältyvät määräykset teknisestä avusta ja koulutustoimenpiteistä. Yhteisö järjestää muun muassa lyhyt- ja pitkäaikaisia ohjelmia työteon avulla tapahtuvasta koulutuksesta yhteisön rahoituksesta ja valvonnasta vastaavien toimielinten työtehtävissä.

84 artikla

Rahapolitiikka

Unkarin viranomaisten hakemuksesta yhteisö myöntää teknistä apua tukeakseen Unkarin toimenpiteitä forintin saattamiseksi vapaasti vaihdettavaksi valuutaksi ja tukeakseen Unkarin politiikan asteittaista lähentymistä eurooppalaiseen rahoitusjärjestelmäpolitiikkaan. Tähän kuuluu tietojen epävirallinen vaihto eurooppalaisen rahoitusjärjestelmän periaatteista ja toiminnasta.

85 artikla

Yhteistyö kirjanpidon ja rahoitustarkastuksen alalla

1. Sopimuspuolet työskentelevät yhdessä tavoitteenaan kehittää Unkarin hallinnossa tehokas kirjanpidon ja rahoitustarkastuksen järjestelmä yhteisössä yhdenmukaistettujen menetelmien ja mallien mukaisesti.

2. Yhteistyö keskittyy seuraavaan:

- rahoitustarkastusta koskevien olennaisien tietojen vaihto;
- kirjanpidon tarkastusasiakirjojen yhdenmukaistaminen;
- koulutus ja neuvonta.

3. Tarvittaessa yhteisö antaa teknistä apua.

86 artikla

Rahanpesu

1. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että on välttämätöntä estää yhteistyön avulla niiden rahoitusjärjestelmien väärinkäyttö yleensä rikosten ja erityisesti huumerikosten avulla saatujen varojen rikollisen alkuperän häivyttämiseen.

2. Tämän alan yhteistyöhön sisältyy erityisesti virka-apu ja tekninen apu, joiden tavoit-

teena on vahvistaa asianmukaisia rahanpesun vastaisia sääntöjä, jotka vastaavat yhteisön ja asiaa käsittelevien kansainväliset toimielinten, erityisesti rahoitusalan rahanpesutyöryhmän (FATF) vahvistamia sääntöjä.

87 artikla

Alueiden kehittäminen

1. Sopimuspuolet vahvistavat yhteistyötään alueiden kehittämisessä ja aluesuunnittelussa.

2. Tätä varten käytetään seuraavien toimenpiteitä:

- tietojen vaihto kansallisten viranomaisten välillä alueiden kehittämistä ja aluesuunnittelua koskevista poliittisista kysymyksistä ja tarvittaessa Unkarin avustaminen näiden politiikkojen suunnittelussa;
- alueellisten ja paikallisten viranomaisten yhteiset toimet talouskehityksen alalla;
- molemminpuoliset vierailut yhteistyön ja avustamisen mahdollisuuksien selvittämiseksi;
- virkamiesvaihto;
- tekninen apu ottaen erityisesti huomioon jälkeenjääneiden alueiden kehittämisen;
- ohjelmien laatiminen tietojen ja kokemusten vaihdosta erilaisin menetelmin, mukaan lukien seminaarit.

88 artikla

Sosiaalialan yhteistyö

1. Tunnustaen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen kiinteän yhteyden sopimuspuolet työskentelevät yhdessä sosiaalisen turvallisuuden ja terveydenhoidon eri alueilla. Yhteistyön tavoitteena on erityisesti:

- terveydenhoidon ja työpaikkojen tur-

vallisuuden parantaminen lähtökohtana yhteisön suojataso;

- työnvälitys-, ammattikoulutus- ja ammatillisten neuvontapalvelujen parantaminen Unkarissa, tukitoimenpiteiden toteuttaminen sekä paikallisen kehityksen edistäminen teollisen uudelleenjärjestelyn tukemiseksi;
- Unkarin sosiaaliturvajärjestelmän sopeuttaminen uuteen taloudelliseen ja sosiaaliseen ympäristöön.

Yhteistyöhön sisältyy erityisesti:

- tekninen apu;
- asiantuntijavaihto;
- yritysten välinen yhteistyö;
- tiedotus- ja opetustoimenpiteet.

89 artikla

Matkailu

Sopimuspuolet voimistavat ja kehittävät yhteistyötään erityisesti seuraavin toimenpitein:

- matkailuliikenteen helpottaminen ottamalla erityisesti huomioon nuorisomatkailu;
- tiedonsaannin tehostaminen kansainvälisen verkoston, tietokantojen jne. avulla;
- taitotiedon siirto koulutuksen, vaihtotoiminnan ja seminaarien avulla;
- Unkarin osallistuminen eurooppalaisiin matkailujärjestöihin;
- yhteiset toiminnot kuten rajat ylittävät hankkeet, ystävyyskaupunkitoiminta jne.;
- matkailuliikennettä koskevien tilastojen ja määräysten yhdenmukaistaminen.

90 artikla

Pienet ja keskisuuret yritykset

1. Sopimuspuolet pyrkivät kehittämään ja vahvistamaan pienten ja keskisuurten sekä yhteisön ja Unkarin pienten ja keskisuurten yritysten välistä yhteistyötä.

2. Ne edistävät tietojen ja asiantuntemuksen vaihtoa seuraavilla alueilla:

- tarvittaessa oikeudellisten, hallinnollisten, teknisten, verotuksellisten ja rahoituskellisten edellytysten parantaminen pienten ja keskisuurten yritysten kehitykselle ja laajentamiselle sekä rajat ylittävälle yhteistyölle;
- pienten ja keskisuurten yritysten tarvitsemien yritys kohtaisten palvelujen toimittaminen (johtotason koulutus, kirjanpito, markkinointi, laaduntarkkailu jne.) samoin kuin niiden yksiköiden voimistaminen, jotka tuottavat tämänkaltaisia palveluja;
- asianmukaisten yhteyksien luominen yhteisön päätöksentekijöihin tavoitteena pienten ja keskisuurten yritysten tiedonsaannin parantaminen sekä rajat ylittävän yhteistyön edistäminen (esim. yritysten yhteistoimintaverkko (BC-NET), Euro-tietokeskukset, konferenssit jne.).

91 artikla

Tiedotus ja viestintä

1. Yhteisö ja Unkari toteuttavat aiheelliset toimenpiteet edistääkseen tehokasta tiedonvaihtoa tiedotuksen ja viestinnän alalla. Ensimmäisen saavat ohjelmat, jotka välittävät suurelle yleisölle perustietoa yhteisöstä, sekä ohjelmat, jotka välittävät erityistietoa asiasta kiinnostuneille Unkarissa; tähän kuuluu mahdollisuuksien mukaan myös pääsy yhteisön tietokantoihin.

2. Sopimuspuolet sovittavat yhteen politiikkansa rajat ylittävän yleisradio- ja televi-

siolähetysten sääntelystä sekä sovittavat yhteen audiovisuaalisen alan teknisiä standardeja ja politiikkaansa eurooppalaisen audiovisuaalisen tekniikan edistämiseksi sekä tarvittaessa yhdenmukaistavat näitä.

3. Yhteistyöhön voi mahdollisesti sisältyä ohjelmavaihtoa, viestintäalan eri tehtävissä työskenteleville toimittajille ja asiantuntijoille tarkoitettuja apurahoja sekä heille annettavaa koulutusta.

92 artikla

Tulli

1. Yhteistyön tavoitteena on taata kaikkien kaupallisella alalla annettavien määräysten noudattaminen sekä lähentää Unkarin tullisääntelyä yhteisön tullisääntelyyn, jotta helpotetaan tässä sopimuksessa suunniteltujen vapauttamistoimenpiteiden toteuttamista.

2. Yhteistyöhön kuuluu erityisesti seuraavaa:

- tietojen vaihto;
- seminaarien ja harjoittelun järjestäminen;
- sopimuspuolten välisen rajan ylittävän infrastruktuurin kehittäminen;
- yhtenäisasiakirjan käyttöönotto sekä yhteyden luominen Unkarin ja yhteisön passitusmenettelyn välille;
- tavaraliikenteen valvonnan ja muodollisuuksien yksinkertaistaminen;
- yhdistetyn nimikkeistön mahdollisimman pikaisen käyttöönoton valmistelu.

Tarvittaessa annetaan teknistä apua.

3. Sopimuspuolten hallintoviranomaisten välistä tullialan virka-apua säännellään pöytäkirjassa N:o 6, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta muiden toimenpiteiden soveltamista tai yhteistyötä tämän sopimuksen ja erityisesti sen 96 artiklan perusteella.

93 artikla

Tilastoalan yhteistyö

1. Tämän alan yhteistyö palvelee suorituskykyisen tilastojärjestelmän kehittämistä, jotta nopeasti ja oikea-aikaisesti on käytettävissä luotettavat tilastot, jotka ovat tarpeen uudistuskehityksen suunnittelulle ja valvonnalle sekä yksityisen yritystoiminnan kehittymiselle Unkarissa.

2. Tätä varten tavoitteena on erityisesti seuraavaa:

- tehokkaan tilastojärjestelmän ja siihen liittyvän institutionaalisen perustan nopea kehittäminen;
- yhdenmukaistaminen kansainvälisiin (ja erityisesti yhteisössä) käytettäviin menetelmiin, sääntöihin ja luokituksiin;
- talousuudistuksen tukemiselle ja valvonnalle tarpeellisten tietojen toimittaminen;
- asianmukaisten makro- ja mikrotalouden tietojen toimittaminen yksityiselle talussektorille;
- tietosuojan varmistaminen.

3. Tarvittaessa yhteisö antaa teknistä apua.

94 artikla

Taloustieteet

1. Yhteisö ja Unkari helpottavat taloudellista uudistus- ja yhdentymiskehitystä yhteistyön avulla parantaakseen taloutensa olennaisten tekijöiden tuntemusta sekä talouspolitiikkansa suunnittelu- ja toteuttamis-edellytyksiä markkinataloudessa.

2. Tätä varten yhteisö ja Unkari:

- vaihtavat tietoja talouden yleisestä suorituskyvystä, talouden tulevaisuusnäkökymistä sekä talouden kehittämisen toimintasuunnitelmista;

- erittelevät yhdessä molemminpuolisesti kiinnostavia talouskysymyksiä mukaan lukien talouspolitiikan suunnittelu ja sen keinojen valinta;
- edistävät erityisesti taloustieteiden alan yhteistyön toimintaohjelman avulla laajaa yhteistyötä taloustieteiden sekä yhteisön ja Unkarin johtotason voimien välillä huolehtiakseen taitotiedon siirtymisen nopeutumisesta talouspolitiikan suunnittelussa sekä tälle politiikalle olennaisten tutkimustulosten tuntemisen leviämisestä.

95 artikla

Julkishallinto

Sopimuspuolet edistävät julkishallintojensa välistä yhteistyötä; tähän kuuluu myös vaihto-ohjelman luominen järjestelmiensä rakenteen ja toiminnan molemminpuolisen tunteuksen parantamiseksi.

96 artikla

Huumeet

1. Yhteistyö suuntautuu ensisijaisesti lainvastaisten huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden levittämistä ja kauppaa sekä näiden tuotteiden väärinkäytön torjumista koskevien toimintasuunnitelmien ja toimenpiteiden vaikutusten tehostamiseen.

2. Sopimuspuolet sopivat tarpeellisista yhteistyömenetelmistä näiden tavoitteiden toteuttamiseksi mukaan lukien yksityiskohtaiset säännöt yhteisen toiminnan täytäntöönpanosta. 1 kohdassa tarkoitettulla alueella toteutettavan toiminnan tavoitteet ja toimintasuunnitelmat vahvistetaan neuvotteluin ja tiiviissä yhteistyössä.

3. Sopimuspuolten väliseen yhteistyöhön kuuluu tekninen apu ja virka-apu, erityisesti seuraavilla aloilla: kansallisen lainsäädännön suunnittelu ja täytäntöönpano, yksiköiden, tiedotuskeskusten sekä sosiaalisten ja tervey-

dellisten keskusten perustaminen, henkilökoulutus ja tutkimus sekä sen estäminen, että lähtöaineiden väärinkäytöllä valmistetaan lainvastaisesti huumausaineita ja psykotrooppisia aineita.

Sopimuspuolet voivat yhteisymmärryksessä ottaa mukaan myös muita alueita.

VII OSASTO

KULTTUURIYHTEISTYÖ

97 artikla

1. Sopimuspuolet sitoutuvat edistämään kulttuuriyhteistyötä. Tämän yhteistyön tarkoituksena on muun muassa molemminpuolisen ymmärryksen ja arvostusten parantaminen yksittäisten ihmisten, ryhmien ja kansojen välillä. Tarvittaessa otetaan yhteisön taikka sen jonkin jäsenvaltion tai joidenkin sen jäsenvaltioiden toteuttamiin kulttuuriyhteistyöohjelmiin mukaan myös Unkari sekä kehitetään molemminpuolisesti kiinnostavia muita toimintoja.

Tämä yhteistyö voi sisältää erityisesti seuraavaa:

- taideteoksia ja taiteilijoita koskeva vaihtotoiminta;
- kirjallisten töiden kääntäminen;
- historiallisten ja kulttuuristen muistomerkkien sekä paikkojen säilyttäminen ja restaurointi (arkkitehtuuri- ja kulttuuriperintö);
- alueiden kulttuuriarvojen säilyttäminen;
- kulttuurin alalla toimivien koulutus;
- aiheeltaan Eurooppaan liittyvät kulttuuritilaisuudet;
- molemminpuolisen kiinnostuksen herättäminen ja ansiokkaiden kulttuuri-saavutusten tunnetuksi tekemisen tukeminen.

2. Sopimuspuolet työskentelevät yhdessä Euroopan audiovisuaalisen teollisuuden edistämiseksi. Yhteistyöhön voi kuulua myös unkarilaisten tämän alan asiantuntijoiden koulutus. Erityisesti voivat Unkarin audiovisuaaliset mediat osallistua siihen toimintaan, jota yhteisö vuosien 1991—1995 MEDIA-ohjelman perusteella toteuttaa. Tällöin on noudatettava niitä menettelyjä, jotka kulloisenkin toiminnan toimivaltainen johto on vahvistanut, samoin kuin niitä määräyksiä, jotka Euroopan yhteisöjen neuvosto on tämän ohjelman hyväksymisestä 21 päivänä joulukuuta 1990 tekemässään päätöksessä vahvistanut. Yhteisö tukee unkarilaisen audiovisuaalisen sektorin osallistumista EU-REKA-ohjelmiin.

VIII OSASTO

RAHOITUSYHTEISTYÖ

98 artikla

Tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja sopusoinnussa 99, 100, 102 ja 103 artiklan kanssa Unkari saa tilapäisesti rahoitusapua yhteisöltä avustuksina ja lainoina mukaan lukien lainat Euroopan investointipankilta sen perussäännön 18 artiklan mukaisesti.

99 artikla

Tähän rahoitusapuun kuuluu:

- vuoden 1992 loppuun asti toimenpiteet PHARE-ohjelman perusteella neuvoston asetuksen (ETY) 3906/89 mukaisesti, sellaisena kuin se on muutettuna; sen jälkeen yhteisön avustukset annetaan joko PHARE-ohjelmassa monivuotisina tai uutena monivuotisena rahoitusvälineenä, jonka yhteisö vahvistaa neuvoteltuaan Unkarin kanssa sekä ottaen huomion 102 ja 103 artiklan;
- Euroopan investointipankin laina(t) niin kauan, kuin niiden myöntäminen on ajallisesti mahdollista. Tämän jälkeen yhteisö vahvistaa Euroopan inves-

tointipankin Unkarille myöntämien lainojen enimmäismäärän ja ajanjakson neuvoteltuaan Unkarin kanssa.

100 artikla

Yhteisön rahoitusavun tavoitteet ja alueet vahvistetaan suuntaa antavassa ohjelmassa, josta sovitaan molempien sopimuspuolten välillä. Sopimuspuolet antavat tästä tiedon assosiointineuvostolle.

101 artikla

1. Yhteisö tarkastelee Unkarin hakemuksesta, tarvittaessa ottaen huomioon kaikki käytettävissä olevat rahoituksen voimavarat ja yhteensovittaen kansainvälisten rahoitusjärjestöjen kanssa G-24 ryhmässä, mahdollisuudet antaa tilapäisesti rahoitusapua, jotta:

- tuetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on asteittain toteuttaa ja sen jälkeen säilyttää Unkarin valuutan vaihdettavuus;
- mukaan lukien maksutaseavustukset tuetaan ponnisteluja keskipitkän aikavälin vakauttamisesta ja taloudellisesta rakennemuutoksesta.

2. Tämän rahoitusavun edellytyksenä on se, että Unkari antaa, milloin aiheellista, G-24 ryhmälle Kansainvälisen valuuttarahaston hyväksymät ohjelmat vaihdettavuudesta ja/tai taloutensa rakennemuutoksesta ja että nämä ohjelmat saavat yhteisön hyväksymisen sekä että Unkari noudattaa näitä ohjelmia ja että lisäksi lopulta saavutetaan nopea siirtyminen yksityisiin rahoituslähteisiin.

3. Assosiointineuvostolle annetaan tieto tämän avun edellytyksistä ja siitä, miten Unkari täyttää tähän apuun liittyvät velvoitteet.

102 artikla

Yhteisön rahoitusapu vahvistetaan havaittua tarvetta ja Unkarin kehitystasetta vastaa-

vasti ja ottaen huomioon asetetut ensisijaisuudet sekä Unkarin talouden vastaanottokyvyn, takaisinmaksukyvyyn sekä Unkarin edistymisen markkinatalouteen siirtymisessä ja rakennemuutoksen toteuttamisessa.

103 artikla

Jotta käytettävissä olevia keinoja käytetään mahdollisimman suotuisasti, sopimuspuolet huolehtivat siitä, että yhteisön avustukset sovitetaan kiinteästi yhteen niiden avustusten kanssa, joita saadaan muista lähteistä, kuten yhteisön jäsenvaltioista, muista maista, mukaan lukien G-24 ryhmä ja kansainväliset rahoitusjärjestelmät, erityisesti Kansainvälisen valuuttarahaston, Kansainvälisen jälleerakennuspankin sekä Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin alaiset järjestelmät.

IX OSASTO

INSTITUTIONAALISET, YLEISET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

104 artikla

Perustetaan assosiointineuvosto, joka valvoo tämän sopimuksen täytäntöönpanoa. Assosiointineuvosto kokoontuu kerran vuodessa ministeritasolla ja aina, kun olosuhteet sitä vaativat. Se tarkastelee kaikkia tästä sopimuksesta johtuvia kysymyksiä sekä kaikkia muita molemminpuolisesti kiinnostavia kahdenvälisiä tai kansainvälisiä kysymyksiä.

105 artikla

1. Assosiointineuvosto muodostuu yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen neuvoston jäsenistä ja Euroopan yhteisöjen komission jäsenistä sekä toiselta puolen Unkarin hallituksen jäsenistä.

2. Assosiointineuvoston jäsenet voivat käyttää edustajaa työjärjestyksessä määrättävin edellytyksin.

3. Assosiointineuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.

4. Assosiointineuvoston puheenjohtajuudesta huolehtivat vuorotellen Euroopan yhteisöjen neuvoston jäsen ja Unkarin hallituksen jäsen työjärjestyksen määräysten mukaisesti.

106 artikla

Assosiointineuvosto käyttää päätösvaltaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja siinä määrättyissä tapauksissa. Päätökset sitovat molempia sopimuspuolia; niiden on toteutettava ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tehtyjen päätösten täytäntöönpanemiseksi. Assosiointineuvosto voi myös antaa tarpeellisia suosituksia.

Assosiointineuvoston päätökset ja suositukset laaditaan yhteisymmärryksessä molempien sopimuspuolen välillä.

107 artikla

1. Jokainen sopimuspuoli voi saattaa assosiointineuvoston käsiteltäväksi kaikki ne erimielisyydet, jotka liittyvät tämän sopimuksen soveltamiseen tai sen tulkintaan.

2. Assosiointineuvosto voi päätöksellään ratkaista erimielisyyden.

3. Jokaisen osapuolen on toteutettava 2 kohdassa mainittujen päätösten täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset toimenpiteet.

4. Jos erimielisyyttä ei ole voitu ratkaista 2 kohdan mukaisesti, voi osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle nimeävänsä välimiehen; toinen osapuoli on tällöin velvollinen kahden kuukauden määräajassa nimeämään toisen välimiehen. Tätä menettelyä sovellettaessa pidetään yhteisöä ja jäsenvaltioita yhteisesti yhtenä osapuolena.

Assosiointineuvosto nimeää kolmannen välimiehen.

Välimestuomio annetaan äänten enemmistöllä.

Jokaisen osapuolen on toteutettava väli­miestuumion täytäntöönpanemiseksi tarpeel­liset toimenpiteet.

108 artikla

1. Assosiointineuvostoa avustaa tehtävien­sä täyttämässä assosiointikomitea, joka muodostuu yhdeltä puolen Euroopan yhteisö­jen neuvoston jäsenten ja Euroopan yhteisö­jen komission jäsenten edustajista ja toiselta puolen Unkarin hallituksen, tavallisesti kor­kean tason virkamiesedustajista.

Assosiointineuvosto vahvistaa työjärjestyk­sessään työskentelytapansa ja assosiointiko­mitean tehtävät, joihin kuuluu erityisesti valmistella assosiointineuvoston kokouksia.

2. Assosiointineuvosto voi siirtää toimival­taansa assosiointikomitealle. Tässä tapauk­sesta assosiointikomitea tekee päätöksensä 106 artiklan mukaisesti.

109 artikla

Assosiointineuvosto voi perustaa erityis­komiteoita tai työryhmiä avustamaan sitä sen tehtävissä.

Assosiointineuvosto vahvistaa työjärjestyk­sessään tällaisten komiteoiden ja työryhmien kokoonpanon, tehtävät sekä työskentelytavat.

110 artikla

Perustetaan parlamentaarinen assosiointi­toimikunta. Tässä toimielimessä kokoontuvat yhteen mielipiteiden vaihtoa varten yhdeltä puolen Unkarin parlamentin jäsenet ja toisel­ta puolen Euroopan parlamentin jäsenet. Se kokoontuu säännöllisin väliajoin, jotka se itse määrää.

111 artikla

1. Parlamentaarinen assosiointitoimikunta muodostuu yhdeltä puolen Euroopan parla­mentin jäsenistä ja toiselta puolen Unkarin parlamentin jäsenistä.

2. Parlamentaarinen assosiointitoimikunta vahvistaa työjärjestyksensä.

3. Parlamentaarisen assosiointitoimikunnan puheenjohtajuudesta huolehtivat vuorotellen Euroopan parlamentti ja Unkarin parlamentti työjärjestyksen määräysten mukaisesti.

112 artikla

Parlamentaarinen assosiointitoimikunta voi pyytää assosiointineuvostolta asiaa koskevia tietoja tämän sopimuksen täytäntöönpanosta. Assosiointineuvosto antaa sille pyydettyt tiedot.

Parlamentariselle assosiointitoimikunnalle annetaan tiedoksi assosiointineuvoston päätökset.

Parlamentaarinen assosiointitoimikunta voi antaa suosituksia assosiointineuvostolle.

113 artikla

Molemmat sopimuspuolet sitoutuvat tämän sopimuksen perusteella varmistamaan, että toisen sopimuspuolen luonnolliset ja oikeus­henkilöt voivat, ilman syrjintää sen omiin kansalaisiin verrattuna, esittää asiansa yhteisön ja Unkarin toimivaltaisille tuomiois­tuimille ja hallintoviranomaisille vedotessaan yksilöllisiin tai omaisuuteensa kohdistuviin oikeuksiinsa mukaan lukien oikeudet henki­seen, teolliseen ja kaupalliseen omaisuuteen.

114 artikla

Mikään tämän sopimuksen määräys ei estä sopimuspuolta toteuttamasta kaikkia toimen­piteitä, jotka:

- a) se arvioi tarpeellisiksi estääkseen kes­keisten turvallisuussetujensa vastaisten tietojen ilmaisemisen,
- b) koskevat aseiden, ammusten tai sota­materiaalin tuotantoa tai kauppaa taikka puolustustarkoitukseen välttämätön­tä tutkimusta, kehitystyötä tai tuotan­

toa; nämä toimenpiteet eivät saa vaikuttaa sellaisten tuotteiden kilpailuedellytyksiin, jotka eivät sovellu sotatarvikkeiksi;

- c) se arvioi tärkeiksi omien sisäisten turvallisuusetujensa säilyttämiseksi vaikeiden, valtion sisäisten yleistä turvallisuutta ja järjestystä koskevien häiriöiden aikana, sodan aikana, vakavan sodan uhan aiheuttavan kansainvälisen jännityksen aikana tai niiden velvoitteiden täyttämiseksi, jotka se on ottanut rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden säilyttämiseksi.

115 artikla

1. Tähän sopimukseen kuuluvilla aloilla ja rajoittamatta siihen sisältyviä erityismääryksiä:

- Unkarin yhteisöön soveltamat sääntelyt eivät saa vaikuttaa millään tavalla syrjivästi jäsenvaltioiden, niiden kansalaisten tai yhtiöiden välillä;
- yhteisön Unkariin soveltamat sääntelyt eivät saa vaikuttaa millään tavalla syrjivästi Unkarin kansalaisten tai yhtiöiden välillä.

2. Edellä 1 kohta ei vaikuta sopimuspuolten oikeuteen soveltaa asiaa koskevia verotusmääräyksiään verovelvollisiin, jotka asuinpaikkansa puolesta eivät ole samanlaisessa asemassa.

3. Edellä 1 kohta ei estä sopimuspuolia soveltamasta valuuttoaoikeudellisia määräyksiä, joissa näiden määräysten tarkoittamalla tavalla säädetään erilaisesta kohtelusta alueella asuvien ja muiden kuin sillä alueella asuvien välillä.

116 artikla

Tuotaessa Unkarista peräisin olevia tuotteita yhteisöön ei niihin sovelleta edullisempaa kohtelua, kuin jäsenvaltiot myöntävät toisilleen.

Kohtelu, joka Unkarille myönnetään IV osaston ja V osaston I luvun mukaisesti, ei saa olla edullisempaa kuin se kohtelu, jonka jäsenvaltiot myöntävät toisilleen.

117 artikla

1. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki yleiset ja erityiset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteidensa täyttämiseksi. Ne huolehtivat siitä, että tämän sopimuksen tavoitteet saavutetaan.

2. Jos sopimuspuoli katsoo, että toinen sopimuspuoli ei täytä tästä sopimuksesta johtuvia velvoitteitaan, se voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Ennen näiden toimenpiteiden toteuttamista antaa se assosiointineuvostolle kaikki asiaa koskevat tiedot tilanteen perusteellista tarkastelua varten molemmin puolin hyväksyttävissä olevan ratkaisun löytämiseksi.

Ensisijaisesti on valittava sellaiset toimenpiteet, jotka aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa tämän sopimuksen toiminnalle. Nämä toimenpiteet on annettava viipymättä tiedoksi assosiointineuvostolle ja toisen sopimuspuolen pyynnöstä niistä neuvotellaan assosiointineuvostossa.

118 artikla

Siihen asti kun yksityishenkilöiden ja taloudellisten toimijoiden oikeuksien yhtäläisyys toteutuu tämän sopimuksen mukaisesti, tämä sopimus ei vaikuta niihin oikeuksiin, jotka taataan olemassa olevissa yhdeltä puolen jäsenvaltion tai useiden jäsenvaltioiden ja toiselta puolen Unkarin välisissä sopimuksissa.

119 artikla

Pöytäkirjat N:o 1—7 sekä liitteet I—XIII ovat tämän sopimuksen erottamaton osa.

120 artikla

Tämä sopimus on tehty rajoittamattomaksi ajaksi.

Kumpikin sopimuspuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla siitä toiselle sopimuspuolelle. Tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun tällainen ilmoitus on tehty.

121 artikla

Tätä sopimusta sovelletaan yhdeltä puolen alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan talousyhteisön perustamissopimusta, Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusta sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimusta näiden sopimusten määräysten mukaisesti, ja toiselta puolen Unkarin tasavallan alueeseen.

122 artikla

Tämä sopimus on laadittu kahtena kappaletta englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, saksan, tanskan ja unkarin kielellä kaikkien näiden tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

123 artikla

Sopimuspuolet hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelytapojensa mukaisesti.

Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen ensimmäisessä kohdassa mai-

nittujen menettelyjen päätökseen saattamisesta.

Tämän sopimuksen voimaantulolla korvataan 26 päivänä syyskuuta 1988 Brysselissä Euroopan talousyhteisön ja Unkarin tasavallan välillä allekirjoitettu kauppa- ja taloudellista sekä kauppapoliittista yhteistyötä koskeva sopimus sekä 31 päivänä lokakuuta 1991 Brysselissä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Unkarin tasavallan välillä allekirjoitettu pöytäkirja.

124 artikla

Jos ennen tämän sopimuksen voimaantuloa tarpeellisten menettelyjen päätökseen saattamista tämän sopimuksen joidenkin osien määräykset, erityisesti määräykset tavaroiden liikkuvuudesta tulevat sovellettaviksi vuonna 1992 yhteisön ja Unkarin välisen tilapäissopimuksen perusteella, sopimuspuolet sopivat siitä, että tässä tapauksessa tämän sopimuksen III osaston 62 ja 65 artiklan sekä pöytäkirjan N:o 1—7 osalta tämän sopimuksen voimaantuloajankohdalla tarkoitetaan:

- tilapäissopimuksen voimaantuloajankohtaa sinä ajankohtana voimaantulevien velvoitteiden osalta ja
- 1 päivää tammikuuta 1992 niiden velvoitteiden osalta, jotka tulevat voimaan voimaantuloajankohdan jälkeen ja joiden voimaantulon osalta viitataan voimaantuloajankohtaan.

LIITE XIIa

44 ja 49 artiklasta

RAHOITUSPALVELUT

Rahoituspalvelut: Määritelmät

Rahoituspalveluja ovat kaikki rahoitusalan palvelut, joita jonkin sopimuspuolen palvelujen tuottaja tarjoaa. Rahoituspalveluihin kuuluvat seuraavat toiminnot:

A. Kaikki vakuutuspalvelut ja vakuutuksiin liittyvät palvelut

1. Ensivakuutus (mukaan lukien rinnakkaisvakuutus):
 - i) Henkivakuutus;
 - ii) Muut kuin henkivakuutukset.
2. Jälleenvakuutus ja edelleenvakuutus.
3. Vakuutusten välittäminen sekä vakuutusasiamies- ja vakuutusedustajatoiminnot.
4. Vakuutukseen liittyvät palvelut kuten neuvonta-, vakuutusmatematiikka-, riskinarviointi- ja vahingonselvittelypalvelut.

B. Pankki- ja muut rahoituspalvelut (lukuun ottamatta vakuutuksia)

1. Talletusten ja muiden takaisin maksettävien varojen vastaanotto asiakkailta.

2. Kaikenlainen lainaustoiminta, mukaan lukien muun muassa kuluttajaluotot, kiinnitysluotot, myyntisaatavien rahoitus, liiketoiminnan rahoitus.
3. Rahoitusleasing.
4. Kaikki maksu- ja rahansiirtopalvelut, mukaan lukien luotto- ja maksukortteihin sekä matkasekkeihin ja pankkisekkeihin liittyvät.
5. Takaukset ja sitoutumiset.
6. Kaupankäynti omaan lukuun tai asiakkaan toimeksiannosta pörssissä, sopimusmarkkinoilla tai muulla tavoin seuraavien avulla:
 - a) rahamarkkinavälineet (sekit, vekselit, talletustodistukset jne.);
 - b) ulkomaanvaluutat;
 - c) johdannaistuotteet mukaan lukien (mutta ei yksinomaan) futuurit ja optiot;
 - d) Vaihtokurssi- ja korkovälineet, mukaan lukien sellaiset tuotteet kuten vaihtosopimukset, korkotermiinit jne.;

Assosiaatiosopimuksen liitteitä I—XId ja sopimuksen pöytäkirjoja 1—5 ja 7, Euroopan yhteisön ja Unkarin välillä kirjeenvaihtona tehtyjä sopimuksia, päätösasiakirjaa sekä julistuksia ei ole julkaistu tämän hallituksen esityksen liitteenä. Tekstit ovat nähtävänä Euroopan yhteisöjen virallisen lehden suomenkielisen laitoksen erityispainoksessa 1994 (11. luku: Ulkosuhteet, nide 25, EYVL L 347, s. 1).

- e) siirtokelpoiset arvopaperit;
- f) muut kaupankäyntikelpoiset väli-
neet ja rahoitusvarat, mukaan luki-
en jalometallit.
7. Kaikenlaisten arvopapereiden liikkeel-
laskuun osallistuminen, mukaan luki-
en merkintäsitoumukset ja sijoitukset
asiamiehenä (julkisesti tai yksityisesti)
sekä palvelujen tuottaminen tällaisten
liikkeellelaskujen yhteydessä.
8. Välitystoiminta rahamarkkinoilla.
9. Omaisuudenhoito kuten käteisvarojen
tai arvopaperikannan hoito, yhteisen si-
joittamisen kaikki muodot, eläkerahas-
tojen hoito sekä talletusten säilytyspal-
velut ja säätiöiden talletuspalvelut.
10. Rahavarojen, mukaan lukien arvopape-
reiden, johdannaistuotteiden ja muiden
kaupankäyntikelpoisten välineiden sel-
vittely- ja järjestelypalvelut.
11. Neuvontapalvelut ja muut rahoituspal-
veluihin liittyvät palvelut, jotka ovat
yhteydessä 1—10 kohdassa esitettyihin
toimintoihin, mukaan lukien luottotie-
topalvelut ja luottokelpoisuuden arvi-
ointipalvelut, sijoittamiseen ja arvopa-
perikantaan liittyvä tutkimus ja neu-
vonta sekä yritystoiminnan hankintaan,
uudelleenjärjestelyihin ja toiminta-
suunnitelmiin liittyvä neuvonta.
12. Rahoituspalvelujen tuottajien toiminta,
joka liittyy rahoitustiedon ja sen sekä
sitä koskevan tiedon käsittelyyn sovel-
tuvien ohjelmistojen tarjontaan sekä
edelleen toimittamiseen.
- Rahoituspalvelujen määritelmään eivät
kuulu seuraavat toiminnot:
- a) Toiminnot, joita keskuspankit ja muut
julkiset laitokset harjoittavat osana ra-
ha- ja valuuttapolitiikka.
- b) Toiminnot, joita keskuspankit, julkiset
toimielimet tai viranomaiset taikka jul-
kiset laitokset harjoittavat julkisen val-
lan lukuun tai sen takuulla, lukuun ot-
tamatta tilanteita, jolloin rahoituspalve-
lujen tuottajat voivat harjoittaa näitä
toimintoja kilpailutilanteessa mainittu-
jen julkisten yksiköiden kanssa.
- c) Toiminnot, jotka ovat osa lakiin tai jul-
kiseen eläkesääntelyyn perustuvaa so-
siaaliturvajärjestelmää, lukuun ottamat-
ta tapauksia, jolloin rahoituspalvelujen
tuottajat voivat harjoittaa näitä toimin-
toja kilpailutilanteessa julkisten tai yk-
sityisten yksiköiden kanssa.

*LIITE XI**b*****sopimuksen 44 artiklasta**

- Valtiollisten omaisuusarvojen hankinta
osana yksityistämiskehitystä;
- kiinteistöjen ja luonnonvarojen kauppa
ja niihin liittyvät kauppa-asiamies-
toiminnot.
-

LIITE XIIc

sopimuksen 44 artiklasta

- Maatalous, metsätalous ja kalastus, lukuun ottamatta maa- ja metsätaloustuotteiden sekä kalastustuotteiden käsittelyä tai maatalouteen, metsätalouteen ja kalastukseen liittyviä palveluja;
 - kiinteistöjen, maapohjan ja luonnonvarojen hankinta, myynti tai pitkäaikainen vuokra tai käyttö;
 - oikeudellinen neuvonta ja avustaminen lukuun ottamatta oikeudellista yritysneuvontaa;
 - onnenpelien, vedonlyöntien ja lottoarvontojen järjestäminen sekä muu tämänkaltainen toiminta.
-

LIITE XIII

1. Sopimuksen 65 artiklan 2 kohtaa sovelletaan seuraaviin monenvälisiin sopimuksiin:
- tavaramerkkien kansainvälisestä rekisteröinnistä tehtyyn Madridin sopimukseen liittyvä lisäpöytäkirja (Madrid 1989);
 - kansainvälinen yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyriyten suojaamisesta (Rooma 1961).
2. Assosiointineuvosto voi päättää, että 65 artiklan 2 kohtaa sovelletaan myös muihin monenvälisiin sopimuksiin.
3. Sopimuspuolet vahvistavat antavansa erityisen merkityksen niille velvoitteille, jotka johtuvat seuraavista monenvälisistä sopimuksista:
- Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (Pariisin asiakirja 1971);
 - teollisoikeuden suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus (Tukholman asiakirja 1967, muutettu 1979);
 - tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskeva Madridin sopimus (Tukholman asiakirja 1967, muutettu 1979);
 - Nizzan sopimus tavaroiden ja palvelujen kansainvälisestä luokituksesta tavaramerkkien rekisteröintiä varten (Geneven asiakirja 1977, muutettu 1979);
 - Budapestin sopimus mikroorganismien tallettamisen kansainvälisestä tunnustamisesta patentinhakumenettelyä varten (1977, muutettu 1980);
 - patenttiyhteistyösopimus (Washington 1970, muutettu 1979 ja 1984).
4. Henkistä omaisuutta koskevan tässä liitteessä olevan 3 kohdan ja 74 artiklan 1 kohdan osalta sopimuspuolia ovat: Unkari, Euroopan talousyhteisö ja jäsenvaltiot siltä osin kuin ne ovat toimivaltaisia niissä teollista, henkistä ja taloudellista omaisuutta koskevissa kysymyksissä, jotka kuuluvat näiden sopimusten tai 74 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.
5. Tämän liitteen ja 74 artiklan 1 kohdan henkistä omaisuutta koskevien määräysten soveltaminen ei rajoita Euroopan talousyhteisön ja sen jäsenvaltioiden toimivaltaa teollista, henkistä ja taloudellista omaisuutta koskevissa kysymyksissä.

PÖYTÄKIRJA N:o 6

keskinäisestä avunannosta tulliasioissa

1 artikla

Määritelmät

Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa tarkoitetaan:

- a) `tullilainsäädännöllä` sopimuspuolten alueilla sovellettavia säännöksiä, jotka koskevat tavaroiden tuontia, vientiä, kauttakuljetusta ja saattamista muun tullimenettelyn alaiseksi mukaan lukien sopimuspuolten toteuttamat kielto-, rajoitus- ja valvontatoimenpiteet;
- b) `tullimaksuilla` kaikkia tulleja, veroja ja muita maksuja, joita määrätään ja kannetaan sopimuspuolten alueilla tullilainsäädäntöä sovellettaessa, ei kuitenkaan maksuja, jotka ovat suunnitteen suoritetuista palveluista aiheutuneiden kustannusten suuruiset;
- c) `pyynnön esittäväällä viranomaisella` toimivaltaista hallintoviranomaista, jonka sopimuspuoli on nimennyt tähän tarkoitukseen ja joka pyytää avunantoa tulliasioissa;
- d) `pyynnön saaneella viranomaisella` toimivaltaista hallintoviranomaista, jonka sopimuspuoli on nimennyt tähän tarkoitukseen ja joka vastaanottaa pyynnön avunannosta tulliasioissa;
- e) `rikkomuksella` mitä tahansa tullilainsäädännön vastaista tekoa tai sellaisen yritystä.

2 artikla

Soveltamisala

1. Sopimuspuolet antavat toisilleen apua

tässä pöytäkirjassa määrättyillä tavoilla ja edellytyksillä varmistaakseen tullilainsäädännön oikean soveltamisen, erityisesti ehkäisemällä, paljastamalla ja tutkimalla tullilainsäädännön vastaisia tekoja.

2. Tässä pöytäkirjassa tarkoitettu avunanto tulliasioissa koskee niitä sopimuspuolten hallintoviranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia soveltamaan tätä pöytäkirjaa. Se ei rajoita rikosasioissa annettavaa keskinäistä apua koskevien säännösten soveltamista eikä myöskään koske tietoja, jotka on saatu oikeusviranomaisten pyynnöstä käytetyn toimivallan perusteella, elleivät nämä oikeusviranomaiset anna tähän suostumustaan.

3 artikla

Pyynnöstä annettava apu

1. Pynnön saanut viranomainen toimittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle kaikki asiaa koskevat tiedot, jotta tämä voi varmistaa, että tullilainsäädäntöä sovelletaan oikein, mukaan lukien tiedot havaituista tai suunnitelluista toimista, jotka ovat tai olisivat tullilainsäädännön vastaisia.

2. Pynnön saanut viranomainen ilmoittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle, onko toisen sopimuspuolen alueelta viedyt tavarat tuotu asianmukaisesti toisen sopimuspuolen alueelle, ja yksilöi tarvittaessa tavaroihin sovelletun tullimenettelyn.

3. Pynnön saanut viranomainen toteuttaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että valvonta kohdistetaan:

- a) luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin, joiden perustellusti uskotaan

rikkovan tai rikkoneen tullilainsäädäntöä;

- b) sellaisten tavaroiden liikkumiseen, joiden on ilmoitettu mahdollisesti olevan huomattavien tullilainsäädännön vastaisen tekojen kohteena;
- c) kuljetusvälineisiin, joita perustellusti uskotaan käytetyn tai käytettävän tai voitavan käyttää tullilainsäädännön vastaisissa teoissa.

4 artikla

Oma-aloitteinen avunanto

Sopimuspuolet antavat toisilleen toimivaltansa kuuluvissa asioissa apua, jos ne katsovat sen tullilainsäädännön oikean soveltamisen kannalta tarpeelliseksi, erityisesti silloin kun ne saavat tietoja:

- toimista, joilla on rikottu, rikotaan tai olisi rikottu tullilainsäädäntöä ja joilla saattaa olla merkitystä muille sopimuspuolille;
- uusista keinoista tai menetelmistä, joita käytetään näiden toimien toteuttamisessa;
- tavaroista, joiden tiedetään olevan huomattavien tullilainsäädännön vastaisen tekojen kohteena tuonnissa, viennissä, kauttakuljetuksessa tai muussa tullimenettelyssä.

5 artikla

Tiedoksiannot

Pyynnön saanut viranomainen toteuttaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä oman lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki tarvittavat toimenpiteet:

- toimittaakseen kaikki asiakirjat,
- antaakseen tiedoksi kaikki päätökset,

jotka kuuluvat tämän pöytäkirjan soveltamisalaan vastaanottajalle, joka asuu sen alueella tai on sijoittautunut sinne. Tällöin sovelletaan 6 artiklan 3 kohtaa.

6 artikla

Avunpyyntöjen muoto ja sisältö

1. Tässä pöytäkirjassa tarkoitetut pyynnöt on tehtävä kirjallisesti. Pynnön täyttämiseksi tarvittavat asiakirjat on liitettävä pyyntöön. Myös suulliset pyynnöt voidaan hyväksyä, jos asian kiireellisyyden vuoksi on tarpeen, mutta ne on viipymättä vahvistettava kirjallisesti.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa pyynnöissä on esitettävä seuraavat tiedot:

- a) pyynnön esittävä viranomainen;
- b) pyydetty toimenpiteet;
- c) pyynnön tarkoitus ja aihe;
- d) asiaan liittyvä lainsäädäntö, säännöt ja muut oikeudelliset asiakirjat;
- e) mahdollisimman tarkat ja laajat tiedot tutkinnan kohteena olevista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä;
- f) yhteenveto asiaa koskevista seikoista, lukuun ottamatta 5 artiklassa tarkoitettuja tapauksia.

3. Pynnöt on tehtävä pyynnön saaneen viranomaisen virallisella kielellä tai jollakin sen hyväksymällä kielellä.

4. Jos pyyntö ei täytä muotovaatimuksia, sen korjaamista tai täydentämistä voidaan vaatia; kuitenkin voidaan toteuttaa varoittoimenpiteitä.

7 artikla

Pyyntöjen täyttäminen

1. Pynnön saanut viranomainen tai, jos tämä ei voi toimia, hallintoyksikkö, jolle tä-

mä viranomainen on pyynnön osoittanut, toimii avunpyynnön täyttämiseksi toimivaltansa ja käytettävissä olevien voimavarojen mukaan samalla tavoin kuin se toimisi omis- sa nimissään tai saman sopimuspuolen muiden viranomaisten pyynnöstä ja toimittaa sillä jo olevia tietoja, tekee tarkoituksenmukaisia tutkimuksia tai järjestää niiden tekemisen.

2. Avunpyynnöt täytetään pyynnön saaneen sopimuspuolen lainsäädännön, sääntöjen ja muiden oikeudellisten asiakirjojen mukaisesti.

3. Sopimuspuolen asianmukaisesti valtuutetut virkamiehet voivat toisen asianosaisen sopimuspuolen suostumuksella ja sen määräämin edellytyksin saada pyynnön saaneen tai sen vastuualueeseen kuuluvan toisen viranomaisen toimipaikoista tietoja, jotka koskevat tullilainsäädännön vastaisia tekoja ja joita pyynnön esittänyt viranomainen tarvitsee tämän pöytäkirjan soveltamiseksi.

4. Sopimuspuolen virkamiehet voivat toisen sopimuspuolen suostumuksella olla läsnä tehtäessä tutkimuksia jälkimmäisen alueella.

8 artikla

Tietojen välityksessä käytettävä muoto

1. Pynnön saanut viranomainen ilmoittaa tutkimusten tulokset pyynnön esittäneelle viranomaiselle asiakirjoina, oikeaksi todistettuina asiakirjajäljennöksinä, kertomuksina ja muina sellaisina asiakirjoina.

2. Kaikki 1 kohdassa tarkoitettut asiakirjat voidaan korvata tietokoneella tuotetulla missä tahansa muodossa olevalla samansisältöisellä tiedolla.

9 artikla

Poikkeukset velvollisuudesta antaa apua

1. Sopimuspuolet voivat kieltäytyä tässä pöytäkirjassa tarkoitettusta avunannosta, jos avunpyyntöön suostuminen:

- a) voisi vaarantaa itsemääräämisoikeutta, yleistä järjestystä turvallisuutta tai muita keskeisiä etuja;
- b) käsittäisi muita kuin tulleja koskevia valuutta- tai verosäännöksiä; tai
- c) loukkaisi teollisia, liike- tai ammat- tialaisuuksia.

2. Jos pyynnön esittävä viranomainen pyytää sellaista apua, jota se ei itse voisi pyydet- täessä antaa, se huomauttaa tästä seikasta pyynnössään. Pynnön saaneen viranomaisen päätettäväksi jää, miten tällaiseen pyyntöön vastataan.

3. Jos avunannosta kieltäydytään, kieltäy- tymispäätös ja sen perustelut on viipymättä annettava tiedoksi pyynnön esittäneelle vi- ranomaiselle.

10 artikla

Velvoite ottaa huomioon luottamuksellisuus

1. Tämän pöytäkirjan mukaisesti missä ta- hansa muodossa annetut tiedot ovat luotta- muksellisia. Ne ovat salassa pidettäviä, ja niit- tä koskee tällaiseen tietoon ulotettu, tiedot vastaanottaneen sopimuspuolen asiaa koske- van lainsäädännön sekä yhteisön viranomai- siin sovellettavien vastaavien säännösten suoja.

2. Henkilöön liittyviä tietoja ei saa toimit- taa, jos on aihetta olettaa, että tietojen välit- täminen tai käyttö olisi vastoin sopimuspuol- ten oikeusjärjestysten periaatteita, varsinkin jos kyseiselle henkilölle koituisi tästä koh- tuutonta haittaa. Vastaanottava sopimuspuoli ilmoittaa pyynnöstä toimittavalle sopimus- puolelle siitä, miten ja millaisin tuloksien an- nettuja tietoja käytettiin.

3. Henkilöön liittyviä tietoja saa toimittaa ainoastaan tulliviranomaisille ja rikosoikeu- dellisia seuraamuksia varten syyttäjät- ja tuomioistuinviranomaisille. Muille henkilöil- le tai viranomaisille saa tietoja antaa edelleen vasta tiedot antaneen viranomaisen suostut- tua tähän.

4. Tiedot antava sopimuspuoli tarkistaa toimitettavien tietojen oikeellisuuden. Jos ilmenee, että jo välitetyt tiedot ovat virheellisiä tai hävitettäviä, ilmoitetaan tästä viivytyksettä vastaanottavalle sopimuspuolelle. Vastaanottava sopimuspuoli on velvollinen oikaisemaan tai hävittämään tiedot.

5. Kyseiselle henkilölle voidaan hakemuksesta antaa tietoja tallennetuista tiedoista ja tallentamisen tarkoituksesta edellyttäen, että tämä ei ole vastoin yleistä julkista etua.

11 artikla

Tietojen käyttö

1. Saatuja tietoja käytetään yksinomaan tämän pöytäkirjan tarkoituksiin, niitä saa käyttää kunkin sopimuspuolen alueella muihin tarkoituksiin ainoastaan tiedot luovuttaneen hallintoviranomaisen kirjallisella etukäteen antamalla luvalla ja tietoja koskevat luovuttaneen viranomaisen asettamat rajoitukset. Näitä määräyksiä ei sovelleta tietoihin, jotka koskevat huumausaineisiin ja psykotrooppisiin aineisiin liittyviä rikoksia. Kyseisiä tietoja saa 2 artiklan osoittamin rajoitusten luovuttaa muille viranomaisille, jotka ovat suoraan mukana laittoman huumausainekaupan vastustamisessa.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei estä käyttämästä tietoja lainkäytössä tai hallintomenettelyissä, joihin on jälkikäteen ryhdytty tullilainsäädännön rikkomisen vuoksi.

3. Sopimuspuolet voivat arkistoiduissa todisteissa, kertomuksissa ja todistuksissa sekä tuomioistuinten käsiteltävinä olevissa syyte- ja muissa asioissa käyttää todisteina tietoja ja asiakirjoja, jotka on saatu tai joista on neuvoteltu tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti.

12 artikla

Asiantuntijat ja todistajat

Pyynnön saaneen viranomaisen toimihenkilö voidaan toisen sopimuspuolen toimivaltaan kuuluvalla alueella valtuuttaa annetussa

valtuutuksessa olevin rajoituksin esiintymään asiantuntijana tai todistajana hallintomenettelyissä, jotka koskevat tässä pöytäkirjassa tarkoitettuja asioita, sekä esittämään esineitä, asiakirjoja tai niiden virallisesti oikeaksi todistettuja jäljennöksiä, joita mahdollisesti tarvitaan näissä menettelyissä. Todistamistai kuulemispyynnössä on ilmoitettava selvästi, minkä asian johdosta ja missä ominaisuudessa toimihenkilöä kuullaan.

13 artikla

Avunannosta aiheutuvat kustannukset

Sopimuspuolet ovat vaatimatta toisiltaan korvausta tämän pöytäkirjan toteuttamisesta aiheutuneista kustannuksista lukuun ottamatta tarvittaessa asiantuntijoiden ja todistajien sekä muun kuin julkisen laitoksen palveluksessa olevien tulkkien ja kääntäjien kustannuksia.

14 artikla

Täytäntöönpano

1. Tähän pöytäkirjaan liittyvät käytännön toimenpiteet annetaan toisaalta Unkarin keskustulliviranomaisille ja toisaalta komission toimivaltaisille elimille sekä soveltuvin osin jäsenvaltioiden tulliviranomaisille tehtäväksi. Ne päättävät kaikista pöytäkirjan soveltamisessa tarvittavista käytännön toimenpiteistä ja järjestelyistä ottaen huomioon tietosuojaa koskevat säännöt. Ne voivat suosittelalla toimivaltaisille elimille muutoksia, joita niiden käsityksen mukaan pitäisi tehdä tähän pöytäkirjaan.

2. Sopimuspuolet neuvottelevat keskenään ja ilmoittavat sen jälkeen toisilleen yksityiskohtaisista soveltamista koskevista säännöistä, jotka on annettu tämän artiklan määräysten mukaisesti.

15 artikla

Täydentävä luonne

1. Tämä pöytäkirja täydentää keskinäistä avunantoa koskevia sopimuksia, joita on teh-

ty tai saatetaan tehdä yhden tai useamman yhteisön jäsenvaltion ja Unkarin välillä, eikä estä soveltamista niitä. Pöytäkirja ei myöskään estä mainittujen sopimusten mukaisesti tapahtuvaa laaja-alaisempaa keskinäistä avunantoa.

masta yhteisön säännöksiä komission toimivaltaisten elinten ja jäsenvaltioiden tulliviranomaisten välisestä sellaisten tietojen toimittamisesta, jotka koskevat tulliasioissa saatuja, yhteisölle mahdollisesti merkityksellisiä tietoja, sanotun kuitenkin rajoittamatta 11 artiklan soveltamista.

2. Mainitut sopimukset eivät estä sovelta-

PÖYTÄKIRJA**EUROOPAN YHTEISÖJEN JA NIIDEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ
UNKARIN TASAVALLAN VÄLISESTÄ ASSOSIAATIESTA TEHDYN
EUROOPPA-SOPIMUKSEN INSTITUTIONAALISTEN MÄÄRÄYSTEN
MUKAUTTAMISESTA ITÄVALLAN TASAVALLAN, SUOMEN TASAVALLAN JA
RUOTSIN KUNINGASKUNNAN EUROOPAN UNIONIIN LIITTYMISEN
HUOMIOON OTTAMISEKSI**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

IRLANTI,

ITALIAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

ALANKOMAIKEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen sopimuspuolet,

jäljempänä 'jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN YHTEISÖ, EUROOPAN HIILI- JA TERÄSYHTEISÖ JA EUROOPAN ATOMIENERGIAYHTEISÖ,

jäljempänä 'yhteisö',

toisaalta sekä

UNKARIN TASAVALTA

toisaalta, jotka

OTTAVAT HUOMIOON Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 allekirjoitetun Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Unkarin tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen, joka tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 1994, jäljempänä 'Eurooppa-sopimus',

sekä katsovat, että

Itävallan tasavalta, Suomen tasavalta ja Ruotsin kuningaskunta liittyivät Euroopan unioniin 1 päivänä tammikuuta 1995, ja

OVAT PÄÄTTÄNEET yhteisellä sopimuksella määrittää Eurooppa-sopimuksen institutionaalisin määräyksiin tehtävät mukautukset Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisen huomioon ottamiseksi,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 ARTIKLA

Itävallan tasavallasta, Suomen tasavallasta ja Ruotsin kuningaskunnasta tulee Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Unkarin tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen sopimuspuolia.

2 ARTIKLA

Suomen ja ruotsin kielellä laadittu sopimus, mukaan lukien liitteet ja pöytäkirjat, jotka ovat erottamaton osa sopimusta, sekä päätösasiakirjan liitteenä olevat julistukset ja kirjeenvaihto ovat yhtä todistusvoimaisia kuin alkuperäiset tekstit. Suomen- ja ruotsinkieliset toisinnot ovat tämän pöytäkirjan liitteenä.

3 ARTIKLA

Sopimuspuolet hyväksyvät tämän pöytäkirjan, joka on erottamaton osa sopimusta, omia menettelyjään noudattaen. Sopimuspuolet to-

teuttavat tarvittavat toimenpiteet tämän pöytäkirjan täytäntöönpanemiseksi.

4 ARTIKLA

Tämä pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet 3 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen päätökseen saattamisesta.

5 ARTIKLA

Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö on tämän pöytäkirjan tallettaja.

6 ARTIKLA

Tämä pöytäkirja laaditaan kahtena kappaletena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen, tanskan ja unkarin kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Tehty Brysselissä kahdentenkymmenentenäkahdeksantena päivänä kesäkuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäyhdeksän.